

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2.50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Petindvajsetletnica

Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Spominski spis.

Sestavil L. JELENC.

Ta krasno opremljena knjiga z bogato in velezanimivo vsebino je izšla v proslavo Zavezine 25 letnice. — Na naslovni strani originalna risba strokovnega učitelja Dragotina Humka. — V tekstu 10 ilustracij. — Cena: broširanemu izvodu 3 K, elegantno vezanemu 4 K, s poštnino 30 vin. več.

Vsak zaveden učitelj in vsaka zavedna učiteljica, ki se zanima za delo naše organizacije, naj si to knjigo naroči. Naroče si jo naj vse naše organizacije in knjižnice. Zaloga ni velika, zato hitite z naročili!

Naroča se pri vodstvu Zaveze v Ljubljani, Franciška ulica št. 6.

BOHDAN SKALA:

Učiteljska državljanska svoboda in svoboda vesti.

Referat s slavnostnega zborovanja naše Zaveze dne 7. septembra 1913 v „Narodnem domu“ v Ljubljani.

Ne bo odveč, če pred vsem oménim, kak namen ima referat o učiteljski državljanski svobodi in svobodi vesti.

Bliža se z naglico leto 1915, v katerem se bodo spominjali češki narod in z njim gotovo vsi napredni ljudje vseh slovanskih in drugih narodov petstolletnice smrti mojstra Jana Husa, velikega mučenika za svobodo in prostost vesti, ki ji je rajši žrtvoval življenje nego pa bi odstopil od svojih principov, katere je oznanjal in zvesto branil. Zdelo bi se, da bo po petih desetletjih po smrti Husa ljudstvo vendar dobilo zaradi vpliva razvoja vede in napredka drugo prepričanje o prostosti prepričanja in da bo z zakoni posameznih držav, v kolikor so se otresele cerkvene pa-

tronance, priznana in hranjena ta prostost.

Tudi v Avstriji je bil izdan podoben zakon, ki pa je vsaj, kolikor se tiče učiteljstva, ostal na papirju, ali pa je bil pokvarjen z drugimi poznejšimi državnimi ali deželnimi zakoni, z raznimi naredbami in ministrskimi odloki in odloki dež. šol. svetov, razsodbami upravnega sodišča; največ pa z resnično prakso, izvajano od višjih in nižjih šolskih oblasti.

Bilo bi tudi zares pravično in utemeljeno, da bi učiteljstvo ravno o priliki proslave Husovega spomina pokazalo češki in nečeški javnosti, da je ta ideja, za katero se je bojeval in umrl Hus, ostala ideja tudi še do danes in da učiteljstvo, ki ima vzgojevati svobodne in proste državljane, samo nima te državljanske svobode, nima te prostosti prepričanja, ampak je okovano v spono zakonov in šolskih odredb bolj kakor pa drugi državljani.

Na mestu je res ta referat za učiteljske shode, ki so za leto 1915 projek-

tirani v Pragi in z njimi tudi kongres evropskega učiteljstva, kateri je bil določen zagotovo za Prago glasom sklepa mednarodnega odbora učiteljskih federacij na shodu v Bruslju od 2. do 7. vel. srp. t. l. in je dal na program temo: »Učiteljska državljanska svoboda in prostost vesti.« Vendar se to uresniči na shodu slovanskega učiteljstva, ki se ima vršiti 1915 v Pragi.

Današnji referat ima pokazati, kako približno se ima postopati pri zbiranju gradiva in dejstev, s katerimi se ima dokazati, da pri nas ni učiteljske državljanske svobode in prostosti vesti.

Na podlagi sklepa osrednjega sveta čeških deželnih učiteljskih organizacij — deželne krone češke — in pa Spodnje Avstrije, na zborovanju 15. in 16. avgusta 1913 sem napravil vprašalno polo in jo razposlal vsem češkim organizacijam, združenim v zvezi. Razume se samo ob sebi, da ta vprašalna pola ni nekaj že popolnega, kar bi ne potrebovalo poprav, izprememb in dopolnitve. Tudi sem upal, da jih mnogi kolegi popolnijo s svojimi izkušnjami in da se tako posreči s skupnim delom ustvariti nekaj boljšega, kakor je bil prvoten načrt.

Pričakoval sem, da bom mogel že danes podati poročilo o tem vprašanju, če ne že iz vseh slovanskih dežel, vsaj iz vseh čeških. Toda tudi to se ni popolnoma posrečilo. Primeroma največ materiala je prišlo iz češkega kraljestva. Prišli so odgovori od 31 društev, združenih v deželni svet osrednjem društvu Učiteljskih jednot kraljestva češkega; nadalje od 4 članov njihovega odbora in dveh namestnikov, petih zastopnikov učiteljstva v okrajnih šolskih svetih; pregledno izdelanega materiala je poslala Deželna osrednja jednota učiteljc in ena miena podružnica. Jako obsežen material je podal zlasti predsednik pravnega odbora deželnega osrednjega društva Učiteljskih jednot kraljestva češkega, tovariš K. V. Tuček. Z Moravskega sta prišli samo dve poročili kolegov interesiranih in prizadevih ravno zaradi odredb, ki nasprotujejo določbam državljanske svobode in svobode

vesti. Iz Šlezije je prišla kratka, a jedrnata odpoved z ene same jednote.

Danes morem podati samo obširneje poročilo o razmerah v kraljestvu češkem. Mogoče vsaj ta referat zbuditi tovariše, da bi temu vprašanju posvečali večjo pozornost, da bi do leta 1915 mogli zbrati material z vseh slovanskih avstrijskih dežel, in sicer čim najpopolnejši.

Učiteljska kakor splošna državljanska svoboda in svoboda vesti sta zajamčeni avstrijskim državljanom s členi osnovnega državnega zakona z dne 21. decembra 1867. leta, kjer se govori o splošnih pravicah državljanov v kraljestvih in deželah, v državnem zboru zastopanih.

Člen 2. tega zakona pravi: Pred zakonom so vsi državljani enaki.

Člen 3. pravi: Vsi državljani morejo z enako pravico priti v javne urade.

Člen 11. pravi: Vsakomur pripada peticijsko pravo.

Člen 13. pravi: Vsak ima pravico svoje mnenje v mejah zakona z besedo, s pisavo, tiskom ali pa s sliko prosto izražati.

Člen 14. pravi: Popolna svoboda vere in prepričanja je vsakemu zajamčena. Uživanje državljanskih in političkih pravic ni odvisno od verskega prepričanja; državljanskim dolžnostim in pravicam ne more škodovati veroizpovedanje. Ničče ne sme biti prisiljen h kateremu koli cerkvenemu opravilu ali k udeležbi katerekoli cerkvene slavnosti, ako ni podrejen komu drugemu, ki ima po zakonu to pravico.

Člen 17.: Veda in znanost sta svobodni.

Državni zakon z dne 25. maja 1868, št. 48, s katerim se izdajajo osnovna pravila o razmerju šole do cerkve, pravi v § 2.: »Brez škode tega nadzorujočega prava (državnega) je na prosto dano vsaki cerkvi ali verski družbi, da bi preskrbovala in urejevala učenje in vežbanje v veri različnih vernikov v ljudskih in srednjih šolah ter da bi oboje to nadzorovala. Na učenje drugih predmetov v teh šolah nima cerkev ali verska družba nobenega vpliva.«

LISTEK.

† Franc Robič.

Večasten izprevod je dne 31. avgusta t. l. spremljal na pokopališče divnega Lembaha pri Mariboru k večnemu počitku deželnega odbornika Franca Robiča, in ob njegovem grobu so se zbrale ponosne ekscelence in od premnogega truda upognjeni poljedelci, lokavi politiki vseh naših strank in marljivi rokodelci, duhovniki z bliščečimi obrazi in učitelji z izmučenimi obličji ter osiveli ljudje, možje in žene v cvetju življenja in zorna mladina.

Da žalujejo za pokojnim uradni krogi in preprosto ljudstvo, različne političke stranke, vsi stanoviti ter mlado in staro, je živ dokaz, da nismo izkazovali zadnje časti le najuglednejšemu možu tukajšnjega kraja in tudi ne samo jako odličnemu sinu našega naroda, ampak pestra množica pogrebcev je jasno pričala, da žaluje vsa domovina po prezgodaj umrlem.

Pač prerano nas je zapustil Franc Robič, akoravno so mu rojenice prisodile lepo starost 73 let; zakaj narod naš ima le malo mož, ki bi tako vneto in neutrudljivo delovali zanj, kakor je to storil on. O njem smemo reči, da mu je bilo vse življenje daritev, saj je daroval domovini

vse svoje velike moči in več nego polstoletno mirno, toda neutrudljivo in uspešno delovanje.

Najprej se je posvetil učiteljskemu stanu in je bil tako čislani ljudskošolski učitelj, da so ga ohranili, kakor mi je pravil neki imeniten funkcionar, v St. L., kjer je služboval pred 50. leti, do današnjega dne v dobrem spominu.

Ker pa je bil jako nadarjen in marljiv, je postal za ločitve šole od cerkve glavni učitelj na mariborskem učiteljskem in hitro nato okrajni šolski nadzornik. V tej lastnosti je jako povzdignil šolstvo v Mariboru ter v mariborskem in radgonzskem okrajnem glavarstvu. Tudi je sodeloval pri sestavljanju prejšnjih »Beril«, ki so bila za tedanje razmere izvrstna in so zato ostala v rabi nad tri desetletja. Učiteljem je bil ljubeznjiv in prijateljski svetovalec in voditelj, zaradi česar je bil med njimi splošno priljubljen. Iz tega vzroka ga je tudi mariborsko učiteljsko društvo, ki je prej združevalo učiteljstvo obeh narodnosti, izvolilo za svojega častnega člana.

Kot šolski nadzornik se je tudi potegoval za gospodarsko izobrazbo otrok. Bistra glavica in pridne roke so po njegovem mnenju čednosti, ki naj krasijo mladino in odrasle.

Hoteč zbuhati zanimanje za šolske vrte in pomagati kmetom, ki so se vse

premalo brigali za sadjarstvo in katerim sta jeli peronospora in trtna vs ugonabljeni vinograde, je ustanovil »Vinorejsko in sadierejsko društvo za obseg c. kr. okrajnega glavarstva v Mariboru«. To društvo je obstajalo 30 let in je učinilo veliko dobrega.

Zaradi svojega občekoristnega delovanja si je pridobil šolski nadzornik F. Robič velik ugled, in zato ga je hvaležno ljudstvo l. 1890, izvolilo v štajerski deželni zbor, a že čez leto dni ga je poslalo tudi v dunajski parlament. Razentega je bil od l. 1896. do svoje smrti deželni odbornik. L. 1907. je propadel pri državnozbornski volitvi proti kandidatu Narodne stranke, kar pa je imelo jako zle posledice, ker si je po njegovem padcu priboril na Dunaju ves vpliv znani vodja naših klerikalcev dr. Korošec. Sploh pa je javna tajnost, da so ga klerikalci nalašč pustili pasti, ker je bil kot pošten mož in odločen rodoljub na poti nekaterim mednarodnim sebičnejšem.

F. Robič je bil tudi kot politik neumorno delaven ter je dosegel s svojo vlnudnostjo in mirnostjo mnogo lepih uspehov. Vedno je bil vnet za vsak duševni in gospodarski napredek in ni delal v javnem življenju razločka med strankami, ampak je vsakemu rad pomagal, če je le mogel. Bil je torej pravi ljudski zastopnik. — Posebno štajersko učiteljstvo

se mora prav hvaležno spominjati njegovega političkega delovanja. Kakor hitro je on prestopil prag naše deželne niše, takoj je začel veti milejši veter v naše šole. Učitelji-voditelji enorazrednic so prejeli funkcijske doklade, odpravil se je četrti plačilni razred, mnogo šol je bilo pomaknjenih v boljše razrede, a l. 1899. je žalibog zaman zatrjeval, da je eksistenčni minimum v znesku 1000 K preizek. Pa tudi mnogim posameznim učiteljem je storil velike usluge.

Najbolj je bil blagi pokojnik vnet za kmetijstvo in ljudsko šolstvo. Bil je kmetiški sin in je tudi vse življenje ostal zvest stanu, iz katerega se je rodil in nad vse je ljubil domačo zemljo, našo skupno mater. Tega pa ni kazal samo v navdušenih besedah, marveč on jih je podkrepil tudi z živim zgledom, ker je svoja posestva vzorno uredil in skrbno obdeloval.

Razumni in izkušeni mož pa je tudi jako dobro vedel, kolike važnosti so za kmeta strokovne organizacije in vzajemno delovanje. Zato je še na večer svojega življenja ustanovil za svoj domači kraj podružnico c. kr. kmetijske družbe in pašniško zadrugo, ter si je na ta način sam postavil najlepši in trajen spomenik. Pred več leti ga je c. kr. kmetijska družba izvolila celo v osrednji odbor.

Pa dasiravno je njegovo srce gorelo za ves narod in četudi je neumorno delo-

§ 3.: »Šol in vzgajališč, ustanovljenih od države, kake dežele ali občine deloma ali popolnoma ali pa podpiranih od njih, se smejo posluževati vsi državljani ne glede na veroizpovedanje.«

§ 6.: V učiteljske službe na šolah in vzgajališčih navedenih v § 3., morejo priti istotako vsi državljani, ki izkažejo k temu sposobnost, ki jo zahteva zakon.

Toda ti principi so bili preklani — zrušeni!

I. Z državnimi zakoni:

1. § 5. drž. šolskega zakona z dne 14. maja 1869 podira ta načela v odstavku tretjem, kjer pravi: »Ako bi ne bilo v kakem kraju duhovnika, ki bi mogel pravilno poučevati veronauk, more biti prisiljen učitelj s privoljenjem cerkvene oblasti, da pomaga pri tem učenju otrok, ki pripadajo k njegovi veri glasom odredb šolskih oblasti, ki so bile o tem izdane.« To je vidno kršenje § 2. državnega zakona z dne 25. maja 1868.

2. § 48. državnega šol. zakona z dne 2. maja 1883 pravi v prvem odstavku: »Služba na javnih šolah je javni urad, ki jo more doseči vsak državljani, ki izkaže k temu zakonito sposobnost.« To je takoj v drugem odstavku v nasprotju s to ustanovitvijo in je v nasprotju vrhatega tudi s členu 3 in 14 ustavnega državnega zakona z dne 21. decembra 1867 in s § 6. državnega zakona z dne 25. maja 1868, ker omejuje možnost dostopa postati šolski vodja in se glasi tako-le: »Šolski vodja more postati samo tak učitelj, kateri tudi izkaže, da ima zmoglost poučevati veronauk onega veroizpovedanja, ki mu pripada večina učencev te šole in to po razmerju petih predidnjih let.«

3. Odstavek § 48. drž. šolskega zakona z dne 2. maja 1883 krši § 2. ustavnega državnega zakona z dne 25. maja 1868, ker nalaga šolski upravi nadziranje pri verskih vajah, ko pravi: »Šolska uprava je dolžna udeležiti se nadziranja šolske mladine pri verskih vežbah, redno določena po učiteljih, ki pripadajo dotični veri.«

II. Tudi odredbe deželnih zakonov kršijo temeljne državne zakone:

1. Deželni zakon kraljestva češkega z dne 8. aprila 1903, št. 62, krši člen 2. temeljnega državn. zakona z dne 21. decembra 1867, 1., ker odmerja za verski pouk večjo nagrado duhovnom in manjšo posvetnim učiteljem. Ta zakon je bil izpomenjen z deželnim zakonom 16. maja 1908, z vsemi temi krivicami. Duhovnom se odmerja po § 7. nagrada za uro veronauka na ljudskih šolah 70 K, na meščanskih šolah 90 K; dočim posvetnemu učitelju za ravno isto delo 40 K letno.

2. Deželni zakon češkega kraljestva z dne 19. februaria 1870, št. 22, krši člen 3. temeljnega državnega zakona, ker v § 19. pravi: »Učiteljice smejo poučevati dečke, ako so v posebnih razredih oddeljeni ali z deklicami združeni samo v dveh nižjih razrednih dobah.«

III. Učiteljeva državljanska svoboda in svoboda vesti je kršena s celo vrsto odlokov in razsodb c. kr. deželnega šolskega sveta kraljestva češkega.

Od leta 1870. do danes je takih odlokov naštetih od strani našega pravnega odseka šestinideset.

Izvemši en odlok, s katerim se omejuje peticijsko pravo učiteljstva in svobodno ponašanje pri volitvah, se tičejo vsi ostali odloki poučevanja veronauka, nadzorstva mladeži pri cerkvenih obredih in sposobnosti učiteljstva pri poučevanju veronauka; kar vse je glasom členov XIV in XVII osnovnega državnega zakona z dne 21. decembra 1867 pridržano cerkvi in nimata niti država niti dežela skrbeti za cerkvene zadeve.

val za blagor vse dežele, je vendar najrajši posvečal svoje izborne moči domačiji. Vkljub ogromnemu delu v deželnem odboru in v raznih drugih korporacijah je vendar še našel dovolj časa, da je bil duša Lembaha in njegove okolice in da je dolga leta celo posloval kot načelnik kraljevega šolskega sveta. In s kakšno vnemo se je brigal za lembaško mladino! Kako vesel je bil, ako je zapazil le majhen napredek in nasprotno: kako mračno je postalo njegovo čelo, če je zvedel, da kdo — osobito kateri kmet — zanemara svoje otroke, krj svoje krvi! Za ljubljene učence mu ni bila nobena žrtev prevelika — dostikrat je posegel precej globoko tudi v svoj lastni žep.

Zdaj pa je hipoma nehala biti srce, ki je bilo polno nesebične ljubezni do bližnjega, za večno so se zaprle oči, ki so tako skrbno čuvale domačo zemljo in njene otroke, otrpnili sta roki, ki sta delili toliko dobrot, in v brezmejnje višave se je vzdignil njegov bistri duh, ki nas je vodil; njegov rojstni kraj bi bil takorekoč osirotel, ako bi nas spomin na njega ne vzpodbujal, da vztrajamo na poti, ki nam jo je pokazal.

Slava spominu vrlega moža!

IV. Odloki ministrstva za uk in bo-gočastje, veljavni za dežele in kronovine, zastopane v državnem zboru, so mnogokrat v protislovju z določili državnega temeljnega zakona.

Našteli smo jih dvanajst! Ponajveč se tičejo svobode prepričanja učiteljstva in so kršeni z min. naredbo z dne 29. septembra 1905, s celo vrsto paragrafov.

V. Večkrat se pojavlja znatna kolizija tudi med odloki upravnega sodnega dvora in državnega sodišča s temeljnimi določili zakona: Mogel bi jih navesti enajst. Od teh slučajev je zanimiva razsodba državnega sodišča, s katero je bila potrjena obsodba očeta za to, ker se njegova hči ni udeležila cerkvenega obreda.

VI. Še večkrat nego potom teh splošnih razsodb se ruši državljansko pravo učiteljstva in njegova svoboda prepričanja v posameznih osebnih slučajih. Samo v zadnjih štirih letih navaja predsednik našega pravnega odseka 54 slučajev; pri čemer pa je treba pripomniti, da vsi taki slučajji niso bili pravnemu odseku niti oznanjeni in da jih je samo v kraljevini češki mnogo večje število ter se mnogokateri izmed njih ponavljajo na raznih mestih po večkrat.

Opozarjam na slučaje, ki se tičejo izstopanja učiteljstva iz cerkve. Na Češkem imam dva taka slučaja. Učiteljica Ka-deřáková je bila po izstopu iz cerkve upokojena in ravno tako učitelj Pelikan. Ta je pa bil zopet aktiviran, ko je zopet vstopil v cerkev, samo da si ohrani eksistenco. Zanimivi so podobni slučajji na Moravskem. Tu je bil učitelj Václav Laube zaradi izstopa iz cerkve istotako pensioniran, alj kot vzrok je bilo navedeno, da je izgubil zaupanje roditeljev otrok, ki so mu bili poverjeni. Ko je pa po času vstopil v starokatoliško cerkev, mu je bilo obljubljeno, da bo zopet aktiviran, ali na to čaka zaman že nad eno leto. Drugi učitelj, ki je izstopil iz cerkve, uči mirno dalje, a v tretjem slučaju, ko je učitelj, hoteč se iznebiti uprave svojega posestva in ni mogel doseči upokojenja, je izstopil le zato iz cerkve, da bi to dosegel, a je bil pridržan še nadalje v šolski službi. Vredno je pripombe tudi, da se je nekaterim učiteljem, ki se niso hoteli podvreči izkušnji usposobljenosti iz veronauka, zagrozilo, da izgube priznanje sposobnosti tudi iz ostalih predmetov in so bili na tak način prisiljeni podvreči se tej izkušnji.

Nestevilno je slučajev, ko so bili učitelji in učiteljice kaznovani za pridno izvenšolsko delovanje, ker njih napredna vzgojevalna in zavestna tendenca ni ugajala nazadnjaškemu krogu. Številne inspekcije, zavlčevanje zvišanja plač, predčasno upokojenje in podobno so stvari, katerih se je posluževalo, da se je napravilo one zagreške in mnogokrat se je to posrečilo.

V celi dobi veljavnosti temeljnih šolskih zakonov, s katerimi je bila šola odzeta izpod patronance cerkve, zasledujejo nazadnjaški krogi edini smoter: **da bi bilo uvedeno zopet nadzorstvo cerkve nad šolo. Na vse možne načine se trudijo omejiti ali popolnoma zrušiti določila temeljnih državnih zakonov, in mnogokrat se posreči le z velikim trudom tak napad odbiti ali vsaj zavleči.** V dobrem spominu nas vseh so še težkoče, ki so se porajale za sprejem predlogov, kakor na primer: Lichtensteina, Ebenhocha, Hirna, tikajočih se reform učiteljskih ali šolskih zakonov, katerih pač ni treba širše ali natančneje pojasnjevati. In ti smotri, čeravno se ni vedno posrečilo jih pozakoniti; se vendar izvajajo dosledno v praksi.

Učiteljstvu se nalagajo naloge in dolžnosti, ki so v nasprotju s členu temeljnega državnega zakona in nadzorstveni urad deluje marljivo na to, da jih udejstvi. Kdor bi se jim uprl, trpi posledice na svoji eksistenci in svoji rodovini. Oporo za svoje prepričanje najde le v najbolj redkih slučajih.

Občinstvo se ponaša v slučajih persekucije učiteljstva po večini pasivno. Jako redki in maloštevilni so slučajji, ko se je persekucija učitelja zaustavila in se ga je podpiralo v boju proti nazadnjaštvu. Še večkrat je podlegel učitelj v tem svojem boju neprijateljski agitaciji in se je delovalo proti njemu, bodisi da se ga je naleznilo uradom s podpisom ali anonimno, javno ali privatno od strani občinstva, ki ni soglašalo z delovanjem dotičnega učitelja, ker ima ta po tesnosrčnih nazorih mnogih ljudi skrbeti samo za šolo ter se ne brigati za nič drugega.

Tudi javna žurnalistika, izvzemši častne izjeme, ni pokazala toliko razumevanja za svobodo učiteljstva, kakor bi bilo to potrebno z ozirom na važnost tiska, tvorečega v veliki meri javno mnenje. Nasproti stalnim napadom nazadnjaške žurnalistike proti naprednemu učiteljstvu se mnogokrat ni odgovarjalo dovolj krepko in taktično, a malokrat se je to dogajalo iz lastne iniciative. Tembolj je potrebno uvaževati ono časopisje, ki je vedno razumelo varovati interese učiteljstva.

Pri tej priliki ne morem zamlčati neke važne okolnosti.

Med učiteljstvom vlada čestokrat nazor, da se stvari in njenemu uspehu pripomore na ta način, če se celo zadevo, čeravno ni popolnoma zrela, spravi takoj v novine na javni forum. Iz lastne izkušnje moram pa reči, da ta način ni vedno pravi. Boljše je, da se široke javnosti in tudi nazadnjaškega tiska na stvar ne opozarja, dokler ni situacija popolnoma jasna; mnogokrat se je važna zadeva izpremenila v škodo učiteljstva s tem, da je bila predčasno publicirana. V tej stvari bi imelo učiteljstvo delovati vedno po natančni razsodnosti in po posvetovanju z izkušeniimi tovariši.

Vobče, kolikor se učiteljstva tiče, se priporoča, da bi bilo pri vsem ravnanje obzirno, taktično in da bi v vseh podrobnostih, obvladalo znanje zakona.

Ne more se zanikati, da se je v veliki večini slučajev prestopkov proti pravi svojih kolegov obnašalo učiteljstvo korektno. Tembolj pa se mora obsojati one odurne pojave, ko so posamezniki našega stanu podpirali bodisi v svesti si gotove tendence ali pa nesvesti si s komodne pasivnosti akcije, naperjene proti njihovim kolegom. Kjer vlada prava bratska ljubezen med stanovskim kolegi, kjer se razumeva prava kolegialnost, tam so podobni slučajji izdajstva lastnega stanu že v naprej izključeni.

To bratsko ljubezen, to kolegialnost, ki je pred leti tako lepo cvetela med učiteljstvom, ko se je samo nazivalo za brata in se je med seboj res bratsko ravnalo in medsebojno podpiralo; to stanovske skupnosti oživeti in ojačiti, je naloga naših stanovskih organizacij. V organizaciji so našli vselej oporo tisti, ki so bili po nedolžnem preganjanju. V celi vrsti slučajev so privedli samo energični in pravočasni koraki organizacije ugodno rešitev za učiteljstvo. Prava organizacija čuva, da njeni člani, katerim so poverjene funkcije zastopnikov učiteljstva pri šolskih oblastih, izvršujejo vestno svojo dolžnost, da so branitelji stanovskih koristi, da so predbojevniki napredka in neizprosni borilci za svobodo in prostost učitelja ter da sporazumno s svobodomiselnimi avtonomnimi zastopniki to svojo nalogo izvršujejo.

Pri nas na Češkem se imamo zahtevati samo delovanju organizacij in skupnemu postopanju z avtonomnimi zastopniki v deželnem šolskem svetu, da se je n. pr. izjalovila namera nazadnjakov, da bi do prvotnih odredb k šolskemu in naučnemu redu bile sprejete tudi odločbe, ki bi močno škodile naši svobodi. **Volimo torej za svoje zastopnike do šolskih oblasti samo take značajne kolege, katerih celo prejšnje delovanje nam je gotovo jamstvo, da izpolnijo pravilno pretežno njih naloženo nalogo ter da bodo pravi in vplivni branitelji naše svobode, ki je v nevarnosti.**

To je eno izmed naših obrambnih sredstev proti kršenju učiteljskih pravic, zajamčenih nam v državnih osnovnih zakonih. Toda ni edino sredstvo! Moramo, ko zberemo ves dotični material o omejevanju učiteljske državljanske svobode in svobode vesti, delati z vso silo na to, da z izpremembami državnih in deželnih zakonov, z izpremembami odredb in odločb ministrstva, deželnih šolskih svetov in glavno z izpremembo uradne prakse to omejevanje preneha. Moramo delati z vso silo na to, da bo z izdanjem pravilne napredne službene pragmatike učiteljstvo v njej natančno obrazloženo kakor uradno osobje, kakor tudi v njegovi obrambi; da bodo v njej natančne določbe o javni kvalifikaciji, o rednem in pravičnem nameščevanju ter pridejam pravičnem in modernim nazorom odgovarjajoči disciplinarni red; da bodo v njej natančne določbe o zajamčeni učiteljski državljanski svobodi in svobodi prepričanja, določbe o najvišji pravici do nadaljne pritožbe itd.

Naloga je torej velika in ne lahka, katere uresničenja mi skoro težko dočakamo, toda temu moramo pripravljati pot, da se bodo vsaj naši nasledniki mogli veseliti polne svobode in bodo lahko vsaj vzgajali zavedne, svobodne in napredne državljane.

Za uresničenje te velike naloge potrebujemo nujno zaveznikov. Moramo jih iskati s prepričanjem, z opozarjanjem, moramo jih pridobiti v zakonodajnih zbiorih, v uradniških krogih, v samostojnih korporacijah, sploh v občinstvu, v žurnalistiki, s kratka v vseh odločilnih in vplivnih faktorjih javnega mnenja, upravnih in izvršujočih. Samo s skupnim delom z njimi moremo zmagati proti nazadnjaštvu, proti korupciji in proti vsem sovražnikom naše svobode.

Moramo iti takoj na delo in moramo dokončati vsa pripravna dela. Uznajajoč to potrebo, je sprejel odbor Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji 20. avgusta t. l. sledeči predlog:

V vseh deželnih učiteljskih organizacijah združenih v Zvezi slovenskega učiteljstva v Avstriji, naj se zbere na podlagi posebnih vprašalnih pol material iz posameznih dežel, kako se z zakoni, odredbami in prakso tlačil učiteljska drž. svoboda in svoboda vesti. To gradivo naj se izroči referentu posameznih deželnih organizacij najkasneje do konca maja prihodnjega leta.

Ko bo zbrano to gradivo, odloči odbor Zveze na prihodnji seji o drugem mojem predlogu, ki se glasi:

Iz tega tako zbrane gradiva naj se izdela v letu 1915 brošura, v kateri bodo ta dejstva dokumentirana, kako je omejevan v vseh svojih pravicah in prepričanju učitelj, od katerega se zahteva, da bi vzgojeval in izobraževal svobodne državljane.

Na tel podlagi bomo mogli naprej graditi.

Čenjeni kolegi in kolegije! Poizkusil sem v svojem referatu naznačiti, kaj je potrebno za zbiranje materiala in za postopanje v tem tako dalekosežnem vprašanju, kakor je učiteljska državljanska svoboda in svoboda vesti ter boj za njuno priznanje. Nimam bolj goreče želje, kakor da bi se tudi pri vas in v ostalih slovanskih zemljah pričelo takoj delati, da bi bil izvršen sklep Zveze slovenskega učiteljstva, da bi mi tako slovanski javnosti in s posredovanjem mednarodnega odbora učiteljskih federacij evropski javnosti sploh v Pragi ob obletnici tega, ki je svoje življenje žrtvoval za svojo idejo, pokazali kar najpopolnejšo sliko naših razmer in položili temelj delu, za katero mora delovati izmed nas vsak in katerega smoter je: svobodni, na vse strani neodvisni, polne državljanske svobode in svobode prepričanja se veseleči učitelj v svobodni, prosti šoli!

25letnica naše Zaveze.

Slavnostna dneva 6. in 7. septembra 1913 v Ljubljani.

(Konec.)

BRZOJAVNI IN PISMENI POZDRAVI.

Belgrad: Najsrdačnije čestitam slavlje toga Zaveza, koji je tako mnogo uradio za kulturni preporod slovenskega naroda i moralni i intelektualni preporod slovenskega učiteljstva! — Pozdravljam najtoplije dično slovensko učiteljstvo i želim, da mu se ostvare njegovi ideali. — Da živi nama tako dragi narod slovenački i njegovo dično učiteljstvo! — Tovariši, tovarišice, bratje, sestre: Na zdar! — Mih, pl. Stanojević, učitelj u Beogradu, predsednik Beogradskog učiteljskog zbora.

Bled: Žal, zadržan. V duhu z Vami, Živela Zaveza! — Erbežnik.

Bukovica nad Škofjo Loko: Pozdravljam stari Vas gardist, srčno Vam vdani penzionist! Vsi v boj in ne strašite se naporov v doseg slobode in naših vzorov! Lucilius.

Celje: Neizprosno naprej za naša prava! — Armin Gradišnik.

Celje: K slavnosti 25letnice Vaše najlepše stanovske organizacije na Slovenskem Vam presrečno čestita tudi »Zveza Narodnih društev« na Štajerskem, ki jo je ustanovilo in jo najkrepkeje podpira še danes narodno učiteljstvo v pravem spoznanju, da bodi učitelj ne le marljiv vzgojitelj naše mladine, temveč tudi vzgojitelj in organizator naroda izven šole. — Veliko truda in požrtvovalnosti zahteva ta naloga od učiteljstva, ali ono to neumorno vrši, in v zgodovini našega ljudskega izobraževalnega dela mu pojde zato prvo in častno mesto. — Zveza Narodnih društev na Štajerskem in Koroškem v Celju.

Celje: Jutri v nedeljo slavi Zaveza jugoslovanskih učiteljskih društev na slavnosten načim 25letnico svojega obstanka. Prva slovenska stanovska organizacija je to, ki je častno vršila četrt stoletja svojo nalogo. V težkih dnevih trpljenja in zatiranja slovenskega učiteljskega stanu se je rodila, v nič manj nemilih dneh obhaja svoj jubilej. Narodni naši nasprotniki Vam nasprotujejo in Vas sovražijo, njihovih klerikalnih prijatelji na Slovenskem pa Vas izkušajo ubiti. Zato je toliko bolj dolžnost vseh narodnih in poštenih ljudi širom naše slovenske domovine, da Vas podpirajo, da simpatizirajo z Vašim delom in trudom. Znamo ceniti vrednost Vaše stanovske organizacije za učiteljstvo kot važen del naroda, spoštujemo Zavezine ustanovitelje in voditelje, med katerimi vidimo celo vrsto svojih odličnih političkih delavcev in tudi izven šole pravih kulturnih pionirjev. Narodna stranka za Štajersko si ne šteje v nobeno čast ali zaslugo, da je prijateljica šolstva in učiteljstva, ker to je dolžnost vsake političke organizacije, ki stremi za pravih napredkom naroda. Narodna stran-

ka pa je ponosna, da jo vežejo z učitelstvom in njihovo organizacijo prijateljski stiki. Čast Vašemu trudu in delu, čast vašim težko priborjenim uspehom! V tem smislu čestita Zavezi jugoslovanskih učiteljskih društev k 25letnici za izvrševalni odbor štajarske Narodne stranke predsednik dež. poslanec dr. Kukovec.

Cerklje: Značajnemu učitelstvu, ki svojega prepričanja ne prodaja, iskrene pozdrave! Ne obupajte! Zadrževalce je še vedno zadela zaslužena kazen! — Ivan Hribar.

Dobje: Bog živi avstrijsko jugoslovansko učitelstvo! Bog blagoslovi obče pravice slovenskega naroda! — Nadučitelj Radoslav Knaflič.

Idrija: Vašemu delu in zborovanju najlepši uspeh. — Novak.

Idrija: Jubileju težkega dela iskrene čestitke! Zborovanju naprednega učitelstva najlepši uspeh. — Jednakoopravnost.

Idrija: K jubileju iskreno čestitajo: Kogej, vitez Premerstein, Slavik, Šepetavec, Potočnik, Pirnat.

Kostanjevica: Značajnim kulturnim borilcem čestitko in pozdrav! — Bučar.

Kraljevica: Vaš jubilej in zborovanje natočljive pozdravlja profesor Reisner.

Krakov: Zaradi začetka šole ni mogoče priti našim delegatom na Vaš jubilej. Želim Vaši organizaciji splošnega razvoja in napredka in Vam pošiljam pozdrave. Živeli! — Zveza poljskega učitelstva v Galiciji.

Ljubljana: Bila mi je poverjena častna naloga, da v imenu Nar. Soc. Zveze pozdravim današnje Vaše zborovanje. Ker mi to ni mogoče osebno, prosim, sprejmite to pismo! — Narodno zavedno delavstvo zna upoštevati vzvišeno in težavno nalogo Vašega poklica. Delavstvo ve, da Vaša je delavnica narod in Vaše delo vzgoja naroda, je to delo morda od vseh del najkoristnejše. Da, narod je takorekoč edino Vaš produkt. — Zato narodno socialno delavstvo želi ne le današnjemu zborovanju, temveč tudi vsem vašim težnjam najboljšega uspeha, in to tem več, ker ako bodete Vi s svojim položajem zadovoljni, bodete mogli vse svoje moči posvetiti delu za svoj narod, ki bo od tega imel največ koristi. — Kamil Černy, podpredsednik »Nar. Soc. Zveze«.

Ljubljana: Pridružujoč se obilim čestilcem povodom slavnosti petindvajsetletnega plodonosnega delovanja cenjene Zaveze na polju osamosvojitve in vsestranskega razvoja tako važnega in za narod visokocenjenega učiteljskega stanu, izreka tudi pevsko društvo »Slavec« svoje odkrite čestitke, želeč slavni Zavezi i v novem četrstoletju kar najobilnejih uspehov!

Ljubljana: Zasedanje glavne skupščine Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev se usoja podružnica Zveze jugoslovanskih železničarjev v Ljubljani najpresrečnejše pozdravljati!

Maribor: Zaradi popačenega zdravja mi ni mogoče se osebno udeležiti jubilejskih slavnosti Zaveze. Bom pa v duhu med Vami in se z Vami radoval nad uspehi, ki si jih je naša organizacija priborila v teku 25. let. Bog daj tako dalje! — Imejte me opravičenega. P. n. skupščinarjem presrečne pozdrave, njihovim ukrepom pa najboljši uspeh! — M. J. Nerat, urednik »Popotnikov«.

Noumešice: K jubileju pošiljam iskrene čestitke, zborovanju Vašemu želim vsega uspeha! Le neustrašeno naprej! Živio! Na zdar! — Petr Janda, nadučitelj.

Pazin: Zapriječen prisustvovati, čestitam Zavezi na uspešnem radu za dom, školu i učitelstvo uz želju, da nastavi do konačnog uspeha! — Opašič.

Praga: Bohužel, že nelze mi sučastniti se Vaši oslavy 25ti letého trvání »Zavezy« osobne. Avšak budtež njišteni, že dli mi dučem v Vás, neboť počítám dny mezi Vámi ztrávené k nejtáštnejším dnům života svého. Poznal jsem zdatnost slovinského a jihosl. pokrokového uč., poznal jsem jeho nadšení, poznal sem jeho práci kulturní ve prospěch národa a proto přeji Vaše Zaveze, aby v další své pubnosti dočkala se výsledku své práce, aby učitelstvo jihoslovanské i v ohledu hmotného dosáhlo té výše, kde jest již nyní v ohledu mravním, neboť jen tak prospeje se drahému národu slovinskému a veškerému Slovanstvu. — Živili Slovenci! Živili napredno jugoslovansko učitelstvo! Na zdar! S přátelským pozdravem Adolf Šustr, řídící učitel v. v., správce filiálky továrny na učební pomůcky p. V. Hrubého. V Praze II., Ječná ul. 7, 1. septembra 1913.

Rajhenburg: Ker mi zaradi boleznj ni mogoče osebno z Vami proslaviti prvo četrstoletje našega križevga pota, kličem vsem zbranim: Naprej! Bodočnost mora biti naša! — Ludovik Potočnik pri Sv. Antonu.

Rečica: Slavje daj Zavezi nove slave v procvit učitelstva! Pozdravlja Flere-Letuš.

Split: Vaši zaključci bili zalogom napretku, ujedinjenju i spasu jugoslovanskog učitelstva. Vaš rodoljubi požrtvornosti i čelični rad na polju narodnog preporoda probudio pospane, podigao srce mlohavima, opametio i očeličio slabe. Vaše žrtve okupile oko vašeg žezla cjelokupno učitelstvo, koje neka se uči, kako je slatko trpeti onome, koji svom narodu samo dobra želi. Ustrajte, pobjeda je vaša! Na muči se poznaju junaci. Dao bog, slavili ujedinjeni zlatni pir dične Zaveze — to vam želi brat Vjekoslav Radica.

Stanislawow: Wzajemna pomoc ukrainskoho uczytelstwa halyczyny ne moze wyslaty delegata na zbory. To mu zasylaja slowenskim bratiam serdecznyi prywit: mnohaja lita! — Maryan Jakumowski.

Trst: Veselim se na ustanovitvi in izbornem uspehu Zaveze v prvem četrstoletju ter kličem s srčnim pozdravom zbranim sveyim kolegom: Neustrašeno naprej z delom v boljšo bodočnost na napredno-kulturnem polju! — Bogatec.

Vel. Kunčice: Nemohouce se osobne sučastniti významné Vaši slavnosti 25letého trvání Zaveze, posíláme Vam touto cestou nejušimnější pozdravy a přejeme, aby práce a snahy Vaše v novém 25letí korunovány byly skvělými výsledky. — Ustřední spolek českého učitelstva ve Slezsku.

Zagreb: Za dvadesetpetgodišnega rada svoga stekla je ta Zaveza toliko znatnih zasluga za školstvo i učitelstvo svoga naroda te je zavriedila, da joj svaki pravi rodoljub od srca čestita. Bog blagoslovio i dalje njezin rad, koji je vaz da bio zadahnut naprednim dihom. Živjelo slovensko i hrvatsko učitelstvo, sakupljeno na današnjoj skupštini! Živjelo vodstvo Zaveze! — Stjepan Basariček.

Zagreb: Presrečno Vas pozdravljam, kulturni borci, ki ste se zbrali pod svojo zastavo v beli Ljubljani. — Pred 25. leti ste razvili svojo zastavo, 25 let jo držite visoko, in do danes je ona čista in neomadeževana. Ona je čista in svetla, ko je čist in svetel Vaš obraz in Vaši nameni. — Pod njo ste se zbrali ponosni, da praznujete svoj najljepši praznik na dostojen način, da manifestujete svojo duševno in moralno moč in da se pripravite za novo delo in boj. — Vaša vojska je velika, pogumna, navdušena in nepremagljiva: cvet narodne napredne inteligence. Na Vaši zastavi se blišče zlate besede: Svoboda narodu, šoli, učitelstvu, mladini! Pod zastavo Vašo danes prvi stoji glava Ljubljane, dika naša, pogumni, ognjevit in duhoviti narodni borec, Ivan Tavčar. Z Vami je svobodoumna Ljubljana, z Vami ves misleči in napredni slovenski narod in vsi napredni Slovani na severu in jugu. Z Vami je inteligencija, znanost in največja moč, večni zakon narave, Evolucija. — Orožje Vam je resnica in karakter, ščit — vera v sebe. — Vi ste pogumni, vztrajni, in bojevanje za pošteno stvar je Vaša moralna potreba. Ostanite in bodite še večji heroji resnice, heroji borbe, heroji dela, heroji prepričanja! — Vi ste ponosni in spoštujete sami sebe, Hlapčevati in robovati nečete nikomur. Ni narodu nečete biti pohlevni hlapci, ampak ponosni služabniki in kulturni delavci. Ne dajte se nikomur pod pete ni v jarem. Pred nikomer ne klečepazite, ne pepelite se, n klečite, ne ponizate se. Potegujete se samo za narodne, svoje in človeške pravice, a glavo držite visoko. Svoboda, zavest in ponos se Vam bere na čelu. — Nameni Vaši so plemeniti, smoter Vašega moškega dela in boja: narodna blaginja in svoboda! — Zvesto in sveto služite sveti domovini. To je Vaša največja čast. Vaše življenje in draga dolžnost. — Bojujete se za svoje pravice, za svojo svobodo, za svobodo šole in šolske mladine. Samo svoboden učitelj vzgaja svobodno mladino in narod, a rob samo roba. Brez svobodne šole ni svobodnega naroda. — Klerikalizem je zakletí sovražnik vsake svobode, svobode znanosti, omike, misli, vesti, a posebno Vam, ki širite prosveto in odpirate narodu zavezane oči. On se Vas boji in s peklenkim srdom kriči pred narodom: »Šola je prokletstvo za narod!« Vidi se, kako ste ga v srce zadeli. — Germanizovanje je naša pošast, narodnost naša svetinja, a klerikalizem narodu naznanja: »Narodnost je poganstvo, narodnost nam nič ni mar.« — Mi v svojem jeziku živimo in umiramo, a klerikalci pridigajo narodu: »Kaj, ako Slovenci končno izgube jezik, samo da ohranijo katoliško vero.« A mi svoje narodnosti in svojega jezika ne damo za nobeno ceno! — Glave klerikalizma kričijo: »Kdor ni naš, kdor se nam slepo ne pokori, naj pogine na gnoju kakor pes!« — In še več: »Liberalce je treba vse pobiti!« — Ko bi koza imela dolg rep, bi ves svet pobila, a Vi bi prišli prvi na red. — Zametavajo Vas, pionire kulture in

svobode, zaničujejo Vas in mečejo na gnoj! Žalostna jim majka, nimajo grmade in inkvizicije! A Vi manifestujete svojo čistost in moč in se ponate s svojim delom. — Naprej! Naprej na kulturni boj! — Hvala klerikalizmu, ki nas zove in sili na boj. Brez boja ni vredno živeti. — Vaš zgled je veliki učitelj — Krist, ki med napihjenimi klerikalci ne bi poznal svoje vere. Ko bi Krist prišel v Ljubljano, Vam bi se pridružil, ki učite ljubezen in resnico in stojite na strani slabih in potlačenih. — Še enkrat pozdravljam Vas iz dna srca in kličem: Živelo slovansko bratstvo in kulturno edinstvo! Bodočnost je naša! — Bolan sem, ali v duhu z Vami in Vaš. — Davorin Trstenjak.

SAMOGOVAR

naprednega učitelja z banketa grede dne 7. septembra t. l.

V vsej prirodi se bje boj za obstanek. Slabejši organizmi podležejo močnejšim, da se ti ojačijo ali pa razvijajo novi. To je življenje. To življenje, to razvijanje provzroča življenska sila, ki jo lahko imenujemo dušo. Ta duša se očitno pojavlja pri živalih in rastlinah in pravijo, da celo pri navidezno mrtvih rudninah. Pri vseh teh je središče te moči, te duše — tak ali tak želodec. Le človek dela tu nekaj izjeme. Toda ne ves človeški rod. Pri preprostem, naravnem človeku se suče vse delovanje tudi le okolo želodca in za želodec. Rekli bi, da mu duša sedi v želodcu. Drugače je pa pri kulturnem človeku, pri človeku, ki s svojo živo delavnostjo pridobiva več vrednosti, kakor pa jih potrebuje za svoj obstanek, za svoj — želodec. Resnično kulturni človek ne dela samo zase — za svoj želodec, nego on ljubi svojega bližnjega, dela zanj in mu lajša in slajša boj za obstanek. Rekli bi, da je kulturni človek potiskal svojo dušo stopnjevale najprvo v srce in potem še naprej v glavo.

Naša Zaveza je zbirala že 25 let take kulturne ljudi-delavce, jih vodila in učila, kako morajo imeti svojo dušo praviloma v glavi ter jo časih tudi spustiti na izprehod do srca, a nikdar več nazaj v — želodec ali celo v trebuh, ker le taki delavci, ki delajo z glavo in srcem, pridobivajo več, nego potrebujejo zase. Taki pa, ki delajo le za želodec, so pa po navadi vedno lačni.

Ako se bomo slovenski učitelji zvesto držali teh navodil, teh vzvišenih načel ljubezni do bližnjega, do naroda, do domovine, tedaj bodo naše duše delovale kakor svetle lučce, ki bodo vodile naš ubogi narod iz meglene sedanosti v jasno bodočnost. V to pomozi Bog in naša jeklena volja! Na zdar!

V počeščenje naših vzornih kolegink-kuharic smo dobili ti dve pesmi:

Napitnica.

Lepo je danes v družbi naši, pri polni tej in sladki čaši! — In glejte: miza se šibi najboljših finih nam jedi!

A kdo li je to vse provzročil, prigrizke dobre nam izročil? To naše so tovarišice, izborne naše kuharice! —

Zato zahvala jim veljaj, hvaležni jim napijmo zdaj: Ve ste koleginj nam uzor, ponosen je in vas naš zbor!

Živele!

Lucilius.

Danes so se v studenčnici umile, v zrcalu videle od nog do glave, da zorne, sokolične so postave te lepe naše »gospodinske vile«.

Lepo in belo mize pogrnile, so spretno si zasukale rokave, ko prej so dovršile vse priprave, so kuhat lahko v kuhinjo skočile.

Smehljaje, čisto brez stanovske jeze nakuhale so same nam kosilo o petindvajsetletnici Zaveze.

Izvrstno! Nič se ni jim zasmodilo. To bile gospodinske so poteze, ki bo o njih s častjo se govorilo!

M. K.

Deželni zbor kranjski in učitelstvo.

NUJNI PREDLOG

poslanca **dr. Ivana Tavčarja** in tovarišev.

Deželni zbor skleni:

1. Učiteljske plače se regulirajo, počenši s 1. januarjem 1914, v smislu plač državnih uradnikov.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izdela nemudoma zakonski načrt v smislu točke 1.

3. Do uveljavljenja te regulacije prejema vse učitelstvo brez izjeme po 25 % draginjske doklade, računano od temeljne plače, počenši s 1. januarjem 1913.

4. Kdor uživa že 25 % draginjsko doklado, temu ostane; kdor ne uživa polnih 25 %, se mu primanjkljaj doplača.

5. Omotno stran je rešiti s finančno operacijo, dokler dežela ne dobi državnega prispevka.

Ljubljana, 24. septembra 1913.
(Podpisi vseh nar.-naprednih poslancev.)

Nujnost predloga je utemeljeval na seji dne 30. septembra t. l. dr. Ivan Tavčar tako:

Visoka zbornica! Če se ne motim, je predlog, ki ga stavljam v imenu napredne stranke, **deseti**, ki je meril na to, da bi se plače učitelstva izboljšale in uredile. Danes obhajamo torej v tem pogledu nekak jubilej, kar že samo na sebi govori za nujnost. Nujno pa je, visoka zbornica, vprašanje zategadelj, ker jaz, če smem se poslužiti izraza gospoda tovariša dr. Gregoriča, sem mnenja, da je **vprašanje plač učiteljskega stanu eminentno socialno vprašanje**. Po celi Avstriji je danes oživelo prepričanje, da je ta stan slabo, zaničevalno, slabo plačan in na **Kranjskem velja to v prvi vrsti**. Ne da se tajiti, da je učiteljski stan velikega pomena za naše kulturno razvitje, ampak ne da se tudi tajiti, da je **gospodarski položaj učitelstva na Kranjskem deloma tak, da v pravem pomenu besede učitelstvo strada**.

S tem je najbolj utemeljena nujnost mojega predloga.

Predlog pa je razdeljen na dve strani: na eni strani meri na to, da se ustvari nekak definitivnega, na drugi strani pa, ker se difinitivum prejkone ne bi dal tako hitro doseči, obsega tudi gotova določila, po katerih naj bi se ustvaril nekak provizorij. Ta provizorij — gospodje, s človeškega stališča je umevno, da zagovarjam tak provizorij — naj bi obstajal v tem, da naj bi se, če se od strani deželnega odbora dele učitelstvu draginjske doklade, do difinitivne uredbe učiteljskih plač razdeljevale te doklade enakomerno.

Nujnost predloga utemeljujem s tem, da je **sedanji položaj deželnega odbora v resnici težaven, ker diference delati pri razdeljevanju doklad, mora biti neprijetno našemu pravičnemu deželnemu odboru**. (Veselost med naprednimi poslanci.) In zaradi tega je **nujno potrebno, da se spravi deželni odbor v tak položaj, da bo v stanu vsemu učitelstvu enakomerno** (Poslanec dr. Novak: »Brez previdnosti!« — Veselost!) **nakloniti tiste doklade**.

Zategadelj prosim visoko zbornico, naj izvoli pritrčiti nujnosti mojega predloga, katerega meritum je potem mogoče v odseku izpremeniti, kolikor se bo dalo. (Živahno odobravanje in ploskanje med naprednimi poslanci.)

Za predlog so glasovali slovenski napredni in nemški poslanci. Ker je bila proti nujnosti večina S. L. S., je bila nujnost odklonjena. Protj sta glasovala oba Slomškarka — poslanca Jaklič in Ravnikar. — Predlog je bil potem kot navaden predlog izroččen finančnemu odseku.

SAMOSTOJNI PREDLOG

poslanca **E. Gangla** in tovarišev.

Deželni zbor skleni:

§ 23., točka 3., zakona z dne 23. oktobra 1912, veljavnega za vojvodino Kranjsko o šolskem nadzorstvu, naj se glasi tako:

3. iz dveh veččakov-učiteljev in njunih namestnikov, oziroma iz dveh večščakinj-učiteljic in njiju namestnic, ki jih izvoli skupščina difinitivno nameščeneega učitelstva šolskega okraja z glasovnicami in skupno.

Ljubljana, 24. septembra 1913.

(Podpisi.)

Predlog je bil odkazan šolskemu odseku.

INTERPELACIJA

poslanca **Jos. Reisnerja** in tovarišev na gospoda deželnega glavarja.

Na seji deželnega zbora dne 28. decembra 1911 je bil sprejet predlog poslanca dr. Šusteršiča, da tudi tistem učitelstvu, ki doslej nima draginjske doklade, deželni odbor po svoji previdnosti dovoli do 25%.

Na seji deželnega zbora dne 7. februarja 1912 je predlagal finančni odsek:

a) Prošnja mestnega šolskega sveta ljubljanskega, da se prizna draginjska doklada tudi učiteljicam in neoženjenim učiteljem, se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da po potrebi res v bedi živim učiteljicam in neoženjenim učiteljem dovoli draginjsko doklado.

b) Prošnja podružnice Slomškove Zveze v Ljubljani za zvišanje 50% stanarine ljubljanskemu učitelstvu se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da po potrebi res v bedi živečim učiteljem in učiteljicam dovoli draginjsko doklado.

Poslanec dr. Triller se je uprl predlogu dr. Šusteršiča, trdeč na seji dne 28. decembra 1911, da »s tem so se odprla vrata in okna največji politični korupciji.«

Deželni odbor je razposlal na vsa županstva pozive, naj poročajo o lokalnih in individualnih razmerah učitelstva, ki prihaja tu v poštev. Ta poizvedovanja so trajala tako dolgo, da je do razdelitve te doklade prišlo šele čez dobrih 10 mesecev.

Te previdnosti deželnega odbora je bilo pa deležno prav majhno število tistega učitelstva, ki stoji izven Slomškove Zveze, medtem ko so vsi člani te Zveze prejeli 25 in 20% doklado.

Kolikor kažejo informacije interpellantov, so se draginjske doklade razdelile 365 učnim osebam; med temi je 297 učiteljc in 68 učiteljic, med temi učitelji je pa 8 frančiškanov (v Novem mestu) in 6 katehetov (v Ljubljani), ki so vsi prejeli po 25%, dočim so posvetni učitelji prejeli včinoma po 10%! Izmed vsega te previdnosti deželnega učitelstva jih je prejelo 25% doklado = 145; 20% doklado = 85; 15% doklado = 8 in 10% doklado pa 127.

Kako je deželni odbor razumeval to previdnost, dokazuje posebno eklatantno razdelitev 50% stanarinske doklade za oženjeno in 25% draginjske doklade za neoženjeno učitelstvo v Ljubljani. Na I. mestni deški ljudski šoli so prizadeti vsi učitelji in vsi prav dobro kvalificirani, pa razen kateheta ni dobil nihče doklade. Dvema učiteljema na II. mestni deški ljudski šoli je bila doklada ustavljena, ker sta baje pri volitvah v mestni šolski svet volila kandidate, ki so izven Slomškove Zveze.

Nadalje vidimo, da so dobili kakor po deželni sploh tako tudi v Ljubljani doklade vsi člani in članice Slomškove Zveze, medtem ko je bilo drugo učitelstvo po večini prezrto.

Glasilo Slomškove Zveze — Slovenski Učitelj — piše glede teh prezrtih naših oseb v svoji številki z dne 15. februarja 1913 doslovno: »Med prezrtimi so osebe, ki kažejo v šoli delno prizadevanje, ki se jim glede šole same ne more kaj očitati!«

Takisto sta značilna ta dva slučaja: Katehet Legat ima za pot na Barje potnico, dočim je učitelj Mlakar in učiteljica Slatnar, ki tudi oba stanujeta v Ljubljani, nimata.

Vodja II. mestne šole član Slomškove Zveze Janko Nepomuk Jeglič, dobi za svojih 11 razredov 400 K opravilne doklade, vodja I. mestne šole, Jakob Dimnik, ima tudi 11 razredov in 100 učencev več nego Jeglič, pa ima funkcijske doklade samo 300 K.

Z ozirom na to, da je ves denar, določen za te doklade, zbran od vseh davkoplačevalcev brez ozira na narodnost in stranke in z ozirom na zgoraj navedena dejstva se usojajo podpisani vprašati gospoda deželnega glavarja:

1. Kakšni nagibi so bili deželnemu odboru, ob razdeljevanju draginjskih doklad merodajni ali stvarni ali politični?

2. Kaj hoče storiti, da se očividna neobjektivnost izravna in popravi?

Ljubljana, 24. septembra 1913.

(Podpisi.)

INTERPELACIJA

poslanca Jos. Reisnerja, E. Gangla in tovarišev na Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika,

V Ljubljani izhajajoči dnevnik »Slovenec« prijavlja v svoji 196. številki z dne 27. avgusta t. l. poročilo o občnem zboru Slomškove Zveze, ki se je vršil ob katoliškem shodu v Ljubljani.

Glasom tega poročila je katehet Smrekar izrekel željo, »naj vlada v Slomškovi Zvezi do nasprotnikov tudi lojalnost in naj izgine osebna mržnja. In dubiis caritas! Naj se Slomškova Zveza odlikuje po ljubezni do svojih nasprotnikov!« — Predsednik Jaklič je med drugim odgovoril katehetu Smrekarju glasom istega poročila: »Osebnost teh ljudi ne sovražimo, ampak z njimi ne maramo imeti nič skupnega.« — To navodilo je izzvalo glasom istega poročila burno odobravanje.

Razumeti ne moremo, kako more po tej slovesni izjavi takega nasprotja še vedno nemoteno sedeti c. kr. okrajni šolski nadzornik Ivan Štrukelj v odboru in kako morejo biti nekateri drugi c. kr. okrajni šolski nadzorniki člani tiste Slomškove Zveze, ki javno proglašajo take izjave za svoje evangelij!

Kako more biti zaupanje učitelstva, ki stoji izven Slomškove Zveze, do nepristranosti in objektivnosti javnih funkcionarjev — c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov — ki so člani ali celo odborniki organizacije, ki proglašajo take načela, kakor jih objavlja zgoraj navedeno poročilo? Saj je vendar skupno delo učitelstva in nadzornikov za prospeh šolstva **absolutno potrebno**.

V interesu šolstva in pravic učitelstva se usojajo podpisani vprašati gospoda deželnega predsednika kot predsednika c. kr. deželnega šolskega sveta:

1. Kaj hoče ukreniti, da se take nezdrave razmere odpravijo?

2. Kako zagotovilo hoče dati podrejenemu učitelstvu, ki stoji izven Slomškove Zveze, da bodo c. kr. okrajni šolski nadzorniki, ki so člani ali celo odborniki te Zveze, nasproti njemu svojo javno odgovornost polno funkcijo izvrševali popolnoma nepristransko in objektivno?

3. Ali hoče nasproti vsemu učitelstvu ob takih razmerah z vso odločnostjo in objektivnostjo braniti in uveljavljati načela vseh državljskih in službenih svoboščin in pravic?

Ljubljana, 24. septembra 1913.

(Podpisi.)

INTERPELACIJA

poslanca E. Gangla, Jos. Reisnerja in tovarišev na Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika v zadevi oddaje ravnateljskega mesta in profesorskih mest na slovenski gimnaziji v Gorici.

V Gorici so osnovali samostojno slovensko gimnazijo ter so oddali profesorska mesta in mesto ravnatelja — zadnje začasno — brez prejšnjega uradnega razpisa teh mest (za latinščino in grščino, za zgodovino in za prirodoslovje).

To dejstvo je v protislovju z ministrsko naredbo, ki pravi, da se morajo profesorska mesta praviloma razpisovati; v nasprotju pa je tudi s členom III. državnega osnovnega zakona, ki določa, da so javni uradi vsem državljanom enako dosežni.

Interpelantom je znano, da je imelo več slovenskih profesorjev, ki sedaj službujejo na Kranjskem, namen, potezati se za mesta na novi slovenski gimnaziji v Gorici. S tem pa, da so ob oddaji navedenih služb prezrli ministrsko naredbo in določitev člena III. državnega osnovnega zakona, je bila tem profesorjem, službujočim na Kranjskem, odvzeta možnost kompetiranja, torej najprimitivnejša pravica usposobljenja srednješolskega učitelja.

Morda se utegne to dejstvo zagovarjati s tem, da ni bilo dovolj časa, da bi se imenovane službe prej razpisale. Temu nasproti pripominjamo, da bi se lahko določil kolikor možno najkrajši termin da bi bila profesorjem dana možnost kompetiranja in da bi se čuvala zakonite določbe. Ako bi se ob ustanovitvi te gimnazije tudi takoj razpisale službe, bi jih lahko pravočasno oddali pravilnim potom. Iz Gorice je bilo celo slišati, da bodo službe razpisane.

Z ozirom na vse to, in pa zlasti še z ozirom na dejstvo, da so tudi slovenski profesorji, ki službujejo v območju c. kr. deželnega šolskega sveta na Kranjskem, prikrajšani v svojih pravicah in koristih, se usojajo podpisani vprašati g. deželnega predsednika kot predsednika deželnega šolskega sveta:

1. Jeli mu znano, kako so se oddala navedena mesta na slovenski gimnaziji v Gorici?

2. Kaj hoče storiti, da ne bodo vsaj vbodoče slovenski srednješolski učitelji prikrajšani na svojih pravicah in koristih?

3. Kaj hoče in more ukreniti, da bo vsaj mesto ravnatelja na imenovanem zavodu pravilno razpisano in pravilno odano?

(Podpisi.)

INTERPELACIJA

poslanca E. Gangla in tovarišev na Njega ekscelenco gospoda deželnega predsednika,

Štv. 36. in 37. lista »Učiteljski Tovarish« z dne 5. septembra t. l. je bila zaplenjena zaradi nastopnega članka:

KOROTANSKI:

Koroški šolski sistem.

Žalostno je šolstvo koroških Slovencev; saj je znano zaradi svoje kurioznosti daleč preko koroških mej! Ne dela časti ne Nemcem, ki so ga ustvarili, ne vladi, ki ga vzdržuje in podpira ter dopušča, da se vrše od nemškonalne strani najhujša nasilstva in zakonolomstva nad ubogim slovenskim koroškim ljudstvom. Mnogo ran nam je že zadalo in nas utegne popolnoma zadušiti to šolstvo, za katero moramo prispevati z lastnim denarjem. Na tisoče in tisoče slovenskih otrok nam je že potujčilo in nam vzgo-

jilo najhujše poturice in sovražnike lastnega naroda. Ta demoralizacija in to raznarodovanje slovenske mladine se vrši s pomočjo podkupljenega in do skrajnosti sfanatiziranega učitelstva, ki si jih je znala pridobiti nemškonalna stranka za najzanesljivejšo propagatorje nemškonalne politike, da ji danes slepo služijo kakor najzanesljivejša opora za vse protislovensko gibanje. Toda vkljub vsemu temu koroški Slovenci nismo obupavali; stavili smo vse svoje upanje v pravičnost vlade ter smo bili trdno prepričani, da vladni krogi vendar enkrat izprevidijo velike krivice, ki se nam gode in da napravijo za vselej konec neznošnim in naravnost sramotnim razmeram. Posebno izprememba v deželnem predstevstvu nas je navdala z boljimi upi. Ti naši upi so bili upravičeni tembolj, ker so prihajali ob tej priliki z Dunaja glasovi, da je novemu deželnemu predsedniku od centralne vlade poverjena naloga, da ublaži narodnostni boj na Koroškem in doseže sporazum med Nemci in Slovenci. Toda hudo smo se motili! Bolj nego kdaj prej je zavladal na Koroškem nemškonalni terorizem, in človeku se dozdeva, kakor bi hoteli v naglici završiti svoje delo in vreči 100.000 koroških Slovencev v nenasitno germansko žrelo in tako postaviti mostu do Adrije mogočen steber. Da jim pri tem prizadevanju najbolj služi šolstvo, o tem smo popolnoma prepričani, kakor se tudi ne sramujejo zlih dejanj, ki je ravno s pomočjo šolstva vršijo nad nami.

Na to pot zatiralcev koroških Slovencev, posebno še slovenskega učitelstva, se je podal tudi deželni šolski svet, ki daleko ni več, kar bi moral biti vpricho svoje zvišene naloge, temveč je postal — kar jasno kažejo njega zadnji ukrepi — izvrševalna institucija nemškega »Volksrata«, tako da v koroškem deželnem šolskem svetu ni možno več govoriti o kakih normalnih razmerah, temveč je v njem zavladala popolna anarhija. Vsi ukrepi, posebno imenovanja in premeščanja učitelstva stoji pod kontrolo in se vrše po iniciativah »Volksrata«, tako da je danes nemogoče vsako imenovanje, proti kateremu je vložil »Volksrat« svoj — veto. Ne bomo tu na dolgo in široko razpravljali o neznanskih krivicah, ki se nam gode s te strani, temveč puščamo, naj govore dejstva!

Za razpisana nadučiteljska mesta v Globasnici, v St. Lenartu pri Sedmih Studencih in Grabštajnu, razpisana v mesecu januarju, se je priglasilo več proslilcev, in sicer za Globasnico trije: dva Slovenca in en nemškutar, ki v vsakem oziru daleko zaostaja za slovenskimi proslilci. Od štirih kompetentov za St. Lenart je imel samo en, in sicer Slovenec, potrebnih izpitov iz slovenščine, katere znanje se je zahtevalo pri razpisu prostih dveh mest. Dasi je bilo pričakovati in bi odgovarjalo pravici, da bi imenoval deželni šolski svet Slovenca, ker sta bila edina kvalificirana prosilca za razpisana mesta, in to tembolj, ker sta se občina in krajni šolski svet v Globasnici ter oni v St. Lenartu odločno zavzeli za imenovanje slovenskih proslilcev in se jim je tudi na merodajnem mestu obljubilo, da bo ustreženo njih željam — se je vendar zgodilo drugače.

»Volksrat« je za vsako ceno hotel spraviti na omenjeni mesti nemškutarja; dasi nobeden njiju ni imel potrebnega izpita iz slovenščine, je imel več šolski nadzornik Benda, kot zvest izvrševalec »Volksratovih« želj, pripravljene že tozadevne predloge. Ker se mu pa tako očividno kršenje zakona vendar ni posrečilo, si je pomagal na ta način, da je dežel. šol. svet po petmesečnem cincanju in zavajanju prizadetih slovenskih krogov — čujte in strmite! — v Gobasnico imenoval službenim potom (aus Dienstesrückichten), glede St. Lenarta pa odredil, da se ima mesto v treh mesecih ponovno razpisati. Medtem časom pa so dobili nemškutarški učitelji od »Volksrata« obvestilo, da se naj v jeseni zgledajo k izpitu iz slovenščine in da z njega pomočjo in na njegov pritisk tudi gotovo prav dobro napravijo ta izpit, da bodo mogli biti imenovani pri ponovni kompetenci. Toda zgodilo se je še več: »Volksrat« je — da za vse slučaje zasigura imenovanje nemškutarja za St. Lenart — ponudil to mesto nemškutarškemu nadučitelju Samesu v Bilčovsu, ki ima tudi potrebnih izpit. Ker pa se je ta protivil, češ, da ima na sedanjem mestu bolj udobno in bi bil tudi materialno oškodovan (ker je sedaj občinski tajnik), mu je »Volksrat« obljubil za to žrtev primerno nagrado.

Za nadučitelja v Grabštajnu pa je bil imenovan Nemeč ter so tudi tu prezrli slovenskega kompetenta, nadučitelja Horvata v Pontablju, ki ima celih 11 službenih let več nego imenovanec. Omenjena šola se sicer danes že prištevajo k nemškim in tudi v razpisu niso zahtevali znanja slovenščine, dasi je med šoloobiskujočimi otroci 234 trdih Slovencev in le 10 Nemcev (od priseljenih staršev.) Slovenec ne sme dobiti tega mesta zato, ker bi utegnil tuintam izpregovoriti še kako slovensko besedo in bi tako oviral germanizatorični proces!

Pri tej priliki tudi ne smemo zamolčati šikan in preganjanja slovenskega učitelstva

od strani deželnega šolskega sveta in šolskih oblasti sploh. Nadučitelja Horvata, ki je vzoren mož v vsakem oziru in ima že 30 službenih let, je deželni šol. svet pred dvema letoma premostil iz službenih ozirov iz Čajne v Ziljski dolini v nemški Pontabelj samo zaradi tega, ker ni trobil v nemškonalni rog in je tuintam pokazal tudi svoje slovensko mišljenje. V teku dveh let je bilo to mesto trikrat razpisano (Horvat je vselej prošil zanj), a imenovanje še danes ni izvršeno! Tako visi nad ubogim, vestnim možem vedno Damoklejev meč in je celo nemški krajni šolski svet v Pontablju, uvidevši krivice, ki se mu provzročajo energično protestiral proti takemu postopanju, s čimer je dal preganjanemu učitelju najlepše izpričevalo.

Ravno pred nedavnim časom sta bila tudi »iz službenih ozirov« premeščena nadučitelj iz Lipe v Zilsko dolino in nadučitelj Maršig od Drave vkljub slovenskemu izpitu z dvojezične šole na nemško šolo v Mali St. Vid. »Volksrat« se je hotel v tem primeru iznebiti vseh nadučiteljev, ki se nista hotela pokoriti nemškonalni komandi, in ju je nadomestil z agilnimi, nemškonalnimi agitatorji. »Volksrat« pač prav dobro ve, da sta občini Lipa in Vernberg v slovenskih rokah in zato potrebuje zanesljivih in živahnih agitatorjev, ki bi praviljati tla za bodoče volitve, da prideta doslej še slovenski občini na skrajni jezikovni meji v nemške roke! To je bil dežel. šol. svetu povod za premešitev — iz službenih ozirov. Lahko bi navedli še več takih slučajeve, a za danes naj zadošča! Tudi ne bomo dalje komentirali stvari, temveč prepuščamo slovenski javnosti sodbo o tem postopanju koroškega deželnega šolskega sveta. Slovensko državnozbornsko delegacijo pa nujno prosimo, da naj vbodoče tem razmeram posveča več pozornosti, nego je bilo to — žal — doslej! Ali res ni mogoče nikjer dobiti sredstva in poti, da bi se napravil konec takim razmeram?! Ali je pa za koroške Slovence pravica res umrla?!

Pripominjamo, da je enak članek priobčila tudi tržaška »Edinost«, ki pa ni bila konfiscirana.

Podpisanci se usojajo gospoda deželnega predsednika vprašati:

1. Je li mu znana ta konfiskacija?

2. Kaj more in hoče storiti, da se v vbodoče ne bodo več konfiscirali članki, ki popolnoma objektivno poročajo o koroških razmerah?

Ljubljana, 24. septembra 1913.

E. Gangl, dr. K. Triller, dr. Ivan Tavčar, A. Ribnikar, dr. Fran Novak, Josip Turk, Reisner, Ciril Pirc, Fr. Višnikar, Jos. Lenarčič, F. Supančič.

Slovenska Šolska Matica.

Nekateri poverjeniki Slov. Šolske Matice še niso pobrali, oziroma vposlali naročnine za tekoče društveno leto. Ker letos izidejo knjige prej nego druga leta, prosi odbor cenjene gospode poverjenike, da vpošljejo naročnino čimprej.

Bežkovo »Občno vzgojeslovje«. Med društvenimi knjigami, ki jih izda letos Slovenska Šolska Matica, bo zavzemalo posebno važno mesto »Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom iz peresa znanega pedagoga Viktorja Bežka. Omenjena knjiga je prva slovenska, poljudno pisana psihologija in bo brezdomno vsem vzgojiteljem dobrodošla. Udje Slovenske Šolske Matice dobe Bežkovo »Občno vzgojeslovje« poleg treh drugih zanimivih knjig kot dar (članarina letno 4 K), neudje pa si lahko kupijo to knjigo za 2 K. Dijaki-naročniki dobe vse štiri knjige za 2 K. Ker brez znanja dušeslovja ni misliti na uspešen pouk, je pričakovati, da pristopi k Slovenski Šolski Matici letos že zaradi Bežkovega »Vzgojeslovja« mnogo novih članov, oziroma da si nabavijo to knjigo kupnim potom.

Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri.

Po letnih izveštjih.

(Konec.)

Sprejemni izpiti.

Novomeško izveštje celo citira ministrski odredbi z dne 14. marca 1870., štev. 2370. in 27. maja 1884., štev. 8019, ki tudi govorita samo o enem učnem jeziku kot predmetu sprejemne izkušnje. Idriska realka v izveštju sploh ne pove, kaj se zahteva pri sprejemnem izpitu, le v izpričevalu ljudske šole mora biti red iz učnega jezika (»slovenskega in nemškega«). Na slovensko-nemških razredih v Celju in Mariboru je sprejemni izpiti iz obeh jezikov

in izvestji to tudi jasno povesta. Kakšni so sprejemni izpiti v Št. Vidu, se iz izvestja ne pozna.

Na gimnaziji v Gorici se za sprejem v prvi razred s slovenskim učnim jezikom zahteva izpit samo iz enega učnega jezika, in sicer je v oklepaju dodan slovenski. Ako je to mogoče v Gorici, zakaj pa ne na Kranjskem?

Deklice na srednjih šolah.

Razveseljiva činjenica je ukaželjnost slovenskega ženskega naraščaja in skrb staršev za izobrazbo deklet. Sicer je tudi ženski študij pri nas preveč humanističen in premalo urejen za praktične ženske potrebe. Ženske strokovne šole za šivanje krojev, za kuhanje in gospodinjstvo sploh so pri nas še premalo znane. Ženski študij nosi nekako znak znanst. diletantizma. Diletantke so znane dostikrat tudi v gospodinjstvu mlade žene, bivše »višje deklice«, ki s svojo nepraktičnostjo in gospodinjstvo neizkušnostjo povzročijo marsikatero skrb mlademu možu. Toda to so menda le nekake otroške bolezni naše ženske vzgoje, ki bodo polagoma prenehale. Gotovo je, da bo izobražena

žena ob strani pametnega moža v kratkem spoznala in popravila pomanjkljivosti in enostranost svoje izobrazbe. Zato moramo pozdravljati dober obisk ljubljanskega dekleškega liceja, ki ima več učenk kakor nemški liceji v Celovcu, Gradcu in drugod. Mnogim deklicam pa licejski študij niti ne zadostuje ter se vpišejo v gimnazije in realke. Zadnja tri leta imamo toliko deklic v prvih treh razredih gimnazij, da bi z njimi že napolnili po en I., II. in III. razred. Tudi Hrvatice je nekaj (24), kakor kaže tablica.

Ustanov je na liceju bilo 16 s skupnim zneskom 5803 K. Podpornega društva na liceju ni, ker odločilni krogi mislijo, da je licej samo za bogata dekleta. Tu ravno tiči glavna napaka naše dekleške vzgoje. Bogatih deklet, ki bi lahko študirale zaradi izobrazbe same, Slovenci nimamo znanih niti 20. Zato je v liceju in je bilo v nekdanji višji dekleški šoli večina uradniških in drugih hčer srednjega stanu, ki bi jim trebalo strokovne izobrazbe za praktične poklice in za gospodinjstvo, pa se vzgajajo kakor bogatkinje in se tudi navzamejo bogataških potreb in manir ter se pozneje dostikrat ne morejo živjeti v skromnejše razmere.

Statistika prebivalstva.

Po Štetju leta 1910.

Dežela	Vsi prebivalci	Slovenci		Hrvat		Nemci		Italjani	
		absol.	%	absol.	%	absol.	%	absol.	%
Kranjsko	525.995	490.978	93.34	?	—	27.915	5.31	?	—
Spodnje Štajersko	476.822	400.005	83.89	?	—	67.825	14.22	?	—
Koroško	396.200	82.212	20.75	?	—	304.287	76.80	?	—
Goriško in Gradišansko	260.721	154.564	—	186	—	4.486	—	90.119	—
Istra	403.566	55.134	—	168.184	—	12.735	—	147.417	—
Trst	229.510	56.916	—	2.403	—	11.856	—	118.959	—
Primorsko skupaj	893.797	266.614	29.83	170.773	19.11	29.077	3.25	356.495	39.89
Te dežele skupaj	2.292.814	1.239.809	—	—	—	429.104	—	—	—

Gimnazije in realne gimnazije.

Dežela	Mesto in zavod	Učni jezik	Učiteljev		Razredov		Učencev		Javnih učencev povprečno na		Učencev letos 1912/13.
			defn. in proviz.	supl. in asist.	sistemiziranih	vseh	javnih	priv.	enega učit.	en razred	
Kranjsko	Kočevje	nem.	14	4	I-VIII.	8	157	2	8.7	19.6	160
	Kranj	slov.-nem.	14	8	"	12	309	19	14.0	25.8	327
	Ljubljana I.	"	20	14	"	18	654	23	19.2	36.3	683
	Ljubljana II.	"	17	6	"	13	397	—	17.3	30.5	449
	Ljubljana nem.	nem.	12	1	"	8	149	25	11.5	18.6	156
	Novo Mesto	slov.-nem.	14	4	"	10	272	7	15.1	27.2	277
Št. Vid	slov.	10	4	I-VII.	8	290	—	20.7	36.3	345	
Skupaj	—	—	101	41	—	77	2.228	76	—	—	2.397
Spodnje Štajersko	Celje A.	nem.	14	2	I-VIII.	9	303	6	18.9	33.7	300
	Celje B.	slov.-nem.	6	2	I-IV.	5	165	4	20.6	33	187
	Maribor	nem.-slov.	20	8	I-VIII.	16	557	13	19.9	34.8	596
	Ptuj	nem.	13	2	"	8	180	10	12	22.5	201
Skupaj	—	—	53	14	—	38	1.205	33	—	—	1.284
Koroško	Beljak	nem.	15	2	I-VIII.	10	303	18	17.8	30.3	309
	Celovec	"	19	5	"	14	481	3	20.0	34.4	540
	Št. Pavel	"	10	5	"	8	223	14	14.9	27.9	227
Skupaj	—	—	44	12	—	32	1.007	35	—	—	1.076
Primorsko	Gorica	nem. slov. ital.	22	17	I-VIII.	23	875	36	22.4	38.0	1.072
	Koper	ital.	12	3	"	8	200	5	13.3	25	231
	Pazin	hrv.	13	4	"	8	160	12	9.4	20	173
	Pulj nem.	nem.	15	3	"	8	167	24	9.3	20.9	171
	Pulj ital.	ital.	10	1	I-V.	7	194	1	17.6	27.7	219
	Trst nem.	nem.	22	10	I-VIII.	17	582	38	18.2	34.2	644
	Trst ital.	ital.	30	6	"	21	696	36	19.3	33.1	436
Volosko-Opatija	hrv.	5	2	I-III.	3	82	—	11.7	27.3	111	
Skupaj	—	—	129	46	—	95	2.956	152	—	—	3.405
Gimnazije skupaj	—	—	327	113	—	242	7.396	296	16.8	30.6	8.162

1 Od teh je 30 realno-gimnazijskih razredov s 1051 dijaki.

Realke in ljubljanski licej.

Dežela	Mesto in zavod	Učni jezik	Učiteljev		Razredov		Učencev		Javnih učencev povprečno na		Učencev letos 1912/13.
			defn. in proviz.	supl. in asist.	sistemiziranih	vseh	javnih	priv.	enega učit.	en razred	
Kranjsko	Idrija	slov.-nem.	12	3	I-VII.	7	174	12	11.6	24.9	158
	Ljubljana	nem.	20	9	"	17	534	7	18.4	31.4	607
	Skupaj	—	32	12	—	24	708	19	—	—	765
Spodnje Štaj.	Maribor	nem.	14	2	I-VII.	9	276	4	17.2	30.7	308
Koroško	Celovec	nem.	19	6	I-VII.	12	393	1	15.7	32.8	382
Primorsko	Gorica	nem.	16	10	I-VII.	12	376	—	14.5	31.3	415
	Pazin	ital.	12	1	"	7	159	5	12.2	22.7	171
	Pulj	nem.	14	3	"	8	177	13	10.4	22.1	191
	Trst nem.	nem.	19	8	"	12	460	4	17.0	38.3	482
	Trst ital. I.	ital.	19	10	"	17	590	—	20.3	34.7	649
	Trst ital. II.	"	9	12	I-VI.	11	310	3	14.8	28.2	455
Skupaj	—	—	89	44	—	67	2.072	25	—	—	2.363
Realke skupaj	—	—	154	64	—	112	3.449	49	15.8	30.8	3.818
Ljubljana, mestni dekleški licej	slov.	10	4	I-V.	8	292	3	20.9	36.5	347	

1 Od teh so 4 realno-gimnazijski razredi s 109 dijaki.

Slovenke in Hrvatice na srednjih šolah.

Mesto in zavod	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	skupaj	narodnost
	gimnazije								
Kočevje	—	1	—	—	—	—	—	1	Slovenke
Kranj	6	4	8	—	—	1	—	19	
Ljubljana I.	6	5	4	3	4	1	—	23	
Novo Mesto	1	2	3	—	1	—	—	7	
Celje B.	2	1	1	—	—	—	—	4	
Maribor	—	1	—	—	—	—	—	1	
Ptuj	2	—	2	—	—	—	—	4	
Gorica	8	3	—	—	—	—	—	11	
Pulj nem. g.	—	—	—	1	—	—	1	2	
Trst nem. g.	3	2	3	—	—	—	—	9	
gimn. skupaj	28	19	21	4	5	2	2	81	
realke									
Idrija	1	3	2	1	3	—	—	10	
Pulj	—	—	1	—	1	—	—	2	
realke skupaj	1	3	3	1	4	—	—	12	
Ljubljana, dekl. licej	33	48	70	73	58	—	—	282	Hrvatice
Gorica	—	1	—	—	—	—	—	1	
Pazin	5	1	4	2	—	—	—	12	
Pulj nem. g.	2	—	—	—	—	—	—	2	
Trst nem. g.	—	1	1	—	—	—	—	2	
Pulj, realka	—	1	—	—	—	—	—	1	
Ljubljana, dekl. licej	1	1	3	—	1	—	—	6	

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Za Zavezin jubilej so vplačala do zdaj sledeča učiteljska društva: Belokranjsko 10 K, Kočevsko 10 K, Kranjsko 30 K, Krško 10 K, Logaško 10 K, Novomeško 10 K, Postojnsko 10 K, Breško-sevniško 10 K, Celjsko 10 K, Konjiško 10 K, Korjansko 10 K, Laško 15+5 = 20 K, Ljutomerško 10 K, Slovenjegraško 10 K, Šentflarntsko 10 K, Sežansko 10 K, Prosimo vsa druga društva, naj blagovole čim prej vposlati svoje prispevke, da moremo poravnati ogromne stroške.

Vodstvo Zaveze.

Književnost in umetnost.

Nove umetniške razglednice. V založbi tvrdeke Ig. pl. Klenmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani je izšla serija 6 umetniških razglednic po slovenskih narodnih pesmih (1—6). Razglednice, ki jih je naslikal znani umetnik H. Smrekar, izborno predstavljajo veselje in trpljenje slovenskega ljudstva po naših narodnih pesmih. Slikarju se je posrečilo, da je s pravim umetniškim razumevanjem v podobi podal vse mišljenje, ki veje iz narodnih pesmi. Umetniku moremo k delu le čestitati in upamo, da se bodo te krasne razglednice kar najbolj razširile med slovenskim ljudstvom.

Popotnik ima v 8. in 9. (skupni) številki to-le vsebino: 1. I. Soukal: Državljanška vzgoja. 2. Val. Pulko: Ustavoznanstvo v ljudski šoli. 3. Pav. Flerè: Prirodoslovje v šoli z učnim principom dela. (Konec prih.) 4. Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri. (Dalje prih.) 5. Evgen Sajovic: Učna osnova in inštrukcija za pouk telovadbe in odredba o prirejanju mladinskih iger (vseh tipov) in na srednjih šolah. (Dalje.) 6. Književno poročilo. 7. Razgled: Casopisni vpogled. — Pedagoški paberki. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednje in višješolski vestnik. — Šolstvo na slovenskem jugu. — Inostransko šolstvo. — Razine vesti. — Mala poročila.

Zvonček objavlja v 10. številki to-le vsebino: 1. Fran Žgur: Kraljevič Marko. 2. Rado Mejovšek: Alenka in Darko. Pravljica. 3. Tone Rakovčan: Jesenska. Pesem. 4. Oh, poln težav je in bridkosti že sam začetek učenosti! Podoba. 5. Josip Stare: Verstvo starih Slovanov. 6. Tone Rakovčan: Večerna. Pesem. 7. Tone Rakovčan: Kralj Matjaž. Pesem. 8. Ali se posreči? Podoba. 9. Cvetomirski: S Smarne gore. 10. Davorinov: Sonet. 11. Tone Rakovčan: Povest o vijolici. 12. Ivo Trošt: Jutrnja in večerna zarja. Pravljica. 13. Jan Reginov: Jesen. Pesem. 14. Davorinov: Poslednja pesem. 15. Prva umetnost. Podoba. 16. Pouk in zabava: Solnce za goro gre. (Pesem.) — Slikarica brez rok. — Edison in glasba. — Besedna uganka. — Rešitev in rešilci. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Politiški pregled.

Državni zbor se bo pečal v glavnem z rešitvijo finančnega načrta, z dovolitvijo rekrutov in kreditov. Na izpremembo ministrstva ni sedaj misliti, ker cesar hoče ohraniti uradniško ministrstvo in se krona za parlamentarno ministrstvo ne ogreva.

Nove vojaške zahteve. Od avstrijske in ograde oficiozne strani se poroča, da do sedaj konference vojnega ministra Krobotina z grofom Stürgkhom in grofom Tiszo še niso dovedle do kake definitivne

principalne odločitve. Konference so bile zgolj informativnega značaja. Krobotin je informiral šefa obeh vlad o novem vojaškem programu vojne uprave, a Tisza in Stürgkh sta ga obvestila, da sta obe državni polovici pripravljene sprejeti le tak program, ki bi se gibal v najskromnejših zahtevkih in ki bi bil fiksiran kot minimum za celo vrsto let. Vojna uprava zahteva zvišanje rekrutnega kontingenta za 40.000 mož ter obsežno reorganizacijo artiljerije, zlasti pa trdnjavske artiljerije. Vprašanje finančnega kritja naj se po nazorih vojaških krogov reši tako, da se vzamejo potrebne tozadevne vsote brez kreditnih operacij iz blagajniških preostankov. — Glede vojaškega proračuna, ki bo predloženo delegacijam, se zatrijuje, da bo obsegal za prvo polletje 1914 prilično 250 milijonov stroškov za armado, torej 25 milijonov več nego lani in 38 do 40 milijonov za mornarico; poleg tega pa pridejo še nove izredne zahteve za zgradbo ladij, ker je dosedanj izredni kredit v znesku 312 milijonov že izčrpan. Delegacijam bodo predloženi tudi mobilizacijski računi, ki znašajo okoli 600 milijonov kron. Debata o teh potroških bo jako interesantna, kakor je pričakovati, ker je vlada potrošila ves denar brez parlamentarnega dovoljenja.

Za splošno deželnozborsko volilno pravico na Češkem. Češki socialni demokrati so priredili več shodov po raznih čeških mestih, v katerih so zahtevali splošno, enako in direktno deželnozborsko volilno pravico.

Protj komisiji na Češkem. Socialni demokrati, narodni socialisti, naprednjaki in državoppravna stranka so imeli javen shod za splošno in enako volilno pravico ter so protestirali proti upravni komisiji na Češkem.

Drugo češko vseučilišče. V sto čeških, moravskih in šlezkih mestih so se vršila javna manifestacijska zborovanja, ki so jih priredili češki in drugi slovenski dijaki za drugo češko vseučilišče, in sicer v Brnu. In vseh shodih so sprejeli zborovalci enako se glaseče resolucije.

Hrvaško vprašanje se je, kakor je videti, osredotočilo na eno samo važno dejstvo, kakor to poroča glasilo hrvaško-srbske koalicije, ki pride gotovo najbolj v poštev. V krogih koalicije se zatrijuje, da je edina pot, ki drži do rešitve tega vovla, razpis novih volitev. Šele po izvršenih volitvah se dá govoriti o nadaljnjih korakih, brez volitev pa ne.

Srednješolski vestnik.

Iz srednješolske službe. Na novo slovensko gimnazijo v Gorici so imenovali: prvi učitelj dr. Edvard Dolinšek, prof. Andrej Ipavec in prof. Ivan Tabaj z bivše državne gimnazije; dalje sedanji prov. glavni učitelj moškega učiteljišča v Gorici, Rudolf Lavrenčič, suplenta bivše drž. gimnazije, Fran Povšič in Karel Prijatelj, ki sta obenem imenovana za prava učitelja, prvi učitelj telovadbe na bivši drž. gimnaziji, Rudolf Cvetko, in prov. učitelj bivše drž. gimnazije, dr. Karel Pirjevec. — Za profesorje na italijanski realni gimnaziji so imenovani: Emil Turus, ki je obenem začasni vodja, Josip Motz, dr. Evgen Simzig, Alojzij Comel, ki je bil dosedaj na realki v Roveretu in Peter Bone, ki je bil dosedaj na koprski gimnaziji. Nadalje so imenovani za profesorje suplenti Josip Zanej, dr. Rudolf Pellis in dr. Josip Bresca. — Za nemško realno gimnazijo so imenovani: dr. Leon Hornung, dr. Kreisel, Karel Loitsberger, dr. Josip Müller, Josip Peschek, Alojzij Pri-

auf. dr. Rudolf vitez Zahony, dr. Rih. Schubert vit. Scholdern, Alojzij Stockmayr, dr. Lovrenc Tretter, Franc Ksaverij Zimmermann, dr. Jurij Pitacco, dr. Karel Osvald in Alojzij Fogar. Suplent na ženski gimnaziji v Inomostu Herman Kahr je premeščen na nemško realno gimnazijo v Gorici. — Za suplente se imenujejo: Za I. državno gimnazijo v Ljubljani: Bradač, Dolenc, Gnjezda, Grošelj R., Kobal Fr., Osana J., Prebil A., Sodnik R., Volavšek M., Zidar Fr.; za II. državno gimnazijo v Ljubljani: Pavlič, Škerlj, Vagaja, Mazovec, Bajuk, Soyrré; za Kranj: Dolžan, dr. Mischtz in ostane prideljen profesor dr. Mencej; za Novo mesto: Prosen, Stopar, dr. Rožman; za državno realno v Ljubljani: dosedanjí suplenti, razen teh: Fuchs, Lipp, Svara. — Gimnazijski profesor in vodja učiteljskega v Sarajevu, Viktor Pogačnik je imenovan za ravnatelja tega zavoda.

** Na c. kr. realki v Gorici je vseh vpisanih dijakov 384, torej 34 manj kakor ob pričetku lanskega leta. Po narodnosti je dijakov največ Slovencev. Nemci in Italijani so pa skoraj enako močni.

Kranjske vesti.

—r— Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta dne 22. pret. m. Dr. F. Novak na realki v Idriji se stalno namesti in dobi naslov profesor. Na srednjih šolah se imenujejo suplenti. Prosta so še suplentska mesta: 1 v Kranju, 1 v Idriji in 1 v Kočevju. Na višji realki v Ljubljani se I. razred deli v pet oddelkov (2 za Nemce in 3 za Slovence). — Na ljudskih šolah se imenujejo: Anton Lomšek za nadučitelja v Dolskem; Karel Hlebec za nadučitelja v Ubelskem; Stefanija Šubertova za učiteljico v Zgornjem Tuhinju. — Učiteljica Julijana Laknerjeva za časovno vpokoji.

—r— Iz ljudskošolske službe. Namesto obolele učiteljice Marije Gržine je imenovana za suplentinjo na ljudski šoli v Harijah prov. učit. Ivana Zwölf, za suplenta na meščanski šoli v Postojni pa je imenovan izprašan učiteljski kandidat Pavel Medič. Namesto obolele učiteljice Ane Fink-Šufrajeve je imenovana za suplentinjo na ljudski šoli v Velikih Laščah absolvirana učitelj. kandidatinja Marija Tieglova. Za prov. učitelja in vodjo enorazrednice v Selu v novomeškem šolskem okraju je imenovan učitelj Ivan Škufca, namesto obolele učiteljice Viktorije Zagorjanove pa je imenovana za suplentinjo v Gaberjah izprašana učiteljska kandidatinja Antonija Hribarjeva. — Za provizoričnega učitelja in voditelja enorazrednice v Češnovcu je imenovan Stan. Brezec, za suplentko v Mirni peči je imenovana namesto obolele učiteljice Milene Kavčičove učiteljica Ivana Draklerjeva, za suplentko v Žuženberku namesto obolele Frančiške Mikčeve Ljudmila Pristov in za provizorično učiteljico v Doberničah Mar. Kotnik-Franketova. Za suplenta v Zagorju je imenovan namesto Franca Goloba, ki je dobil dopust, Viktor Kregar.

Štajerske vesti.

—š— Nesreča na železnici. Tovariš Milan Vršič, meščanski učitelj v Krškem, je padel dne 24. septembra opoldne tik pred železniško postajo Radgona z vlaka. Kolesa so mu tekla čez prsi in je obležal na mestu mrtev. Bolehal je že dlje časa in se je pravkar peljal domov v Ljutomer na ozdravljenje. Stal je med vožnjo na hodniku pri vozu; pri tem mu je postalo slabo in padel je pod kolesa, kjer ga je dohitela strašna smrt. Blag mu spomin!

—š— Na vinorejski šoli v Mariboru se je pričel 21. pret. m. redni pouk. V I. letnik je vstopilo nanovo 10 učencev, v II. jih je 22 in v III. 14.

Goriške vesti.

—g— Razno. Zopet se je začel pouk na naših šolah. Tudi v Istri, kjer se začena šola šele po prvi polovici septembra, so že odšle učne osebe v svoje rezidence nad ukazeljno mladino. Vsakdo si pri začetku novega šolskega leta še enkrat obudi spomin na pretekle počitnice, kako jih je prebil, kaj je ukrenil, kaj je zamudil in že daleč načrte za prihodnje počitnice, ki so še daleč, daleč na obzorju. Minil je prosti čas, in vpraša se, kako si ga porabil. Eden potuje, kolikor mu dopuščajo sredstva, da spozna nekoliko druga mesta in sosedna ljudstva. Seveda ni potreba pri tem na grozne daljave misliti. Nekaj stotin km mora navadno zadržati. Nekateri ostanejo doma, ker jih v to silo družina in druge materialne skrbi, akoravno bi radi kam poleteli. Oni uporabijo počitnice, da se časih zaglobijo v kako knjigo ali odidejo v bližnje okolice,

kjer se malo razvedrijo v prosti narodi in odpočijejo od napornih šolskih ur. Večkrat jim je dana tudi prilika, da obiskujejo kakšen tečaj v izpopolnjevanje svoje izobrazbe. — Mlajšemu učiteljsstvu pa ogreni kupo veselja bližajočih se počitnic grenka kaplja v obliki pozivnice. Vojaška služba pobere večino prostega časa, in ko je je konec, treba si je zopet nekoliko odpočiti in potem — je zopet šola, a človek ne pride do počitka. Posebno od letos naprej, ko morajo služiti namesto dosedanjih štirikih, pet tednov, a čez nekaj let bo potreba tičati v vojaški suknji vse leto. — A vrag je posejal med države prepir, tako da noče biti oboroževanju konca. Zato je pač treba potrpeti in vdati se v usodo. — V toliko je pa vendar dobro, da se pri vojakih snidejo nekdanji sošolci in znanci z učiteljskega, zakaj drugače bi se po razhodu z učiteljskega nikdar več ne našli v tolikem številu, ker so večinoma vsi vrli fantje, kakor jih ima cesar rad. In če pride človek slednjič pod kake pametne oficirje, ki spoznajo, da so to vendar izobraženi ljudje, se prav lahko izhaja, ako je človek malce potrpežljiv, kar mora biti itak učiteljska lastnost. A prepogosto se naletijo takšni gospodje, ki jim je v posebno veselje mučiti in sekirati vojaške učitelje. Ker že mora človek biti pri vojakih, bi se mislilo, da je pač vseeno, kje se odsluži določena doba. Lahko bi se namreč menjala mesta, in učiteljstvo bi se ob tej priliki lahko ogledalo eno, drugičkrat zopet drugo mesto in deželo in to, mislim, bi mu prav nič ne škodilo, pač pa povečalo zemljepisno znanje. Tako delajo češki učitelji. Hoteč enako napraviti, zaprosil sem dovoljenja napraviti vojaško vajo v Pragi s pristavkom, da trpim sam vozne stroške. Prošnja je bila odbita, ker se ji ne more ugoditi. Ko pridem pa zopet v prejšnjo vojašnico, najdem tam sedem Čehov učiteljev. Takoj sem bil prepričan, da vlada v vojaških stvarih tam gori drugo mnenje in da ni vseeno, ali se tu ali tam v širni Avstriji komis je! Ako mi zna kdo to pojasniti, naj se oglasi!

—g— Poročil se je v soboto, dne 27. pret. m. tov. naduč. Josip Berce z gđc. Francico Šimigojevo, veleposestnikovo hčerko iz Dornberga. Bilo srečno!

—g— Razpis štipendij. Razpisuje se deželni štipendij 600 K, ustanovljen od deželnega zbora s sklepom z dne 10. septembra 1888 v spomin 40letnega vladarstva Nj. V. cesarja Franca Jožefa I. Deležiti se morejo te ustanove dijaki, sinovi očeta, rojenega, stanujočega in pristojnega v tej grofiji, slušatelji na avstrijskem vseučilišču, na tehniki ali na višem poljedelskem zavodu, skozi vsa leta visokošolskih študij, držeč se obstoječih postavnih predpisov. Prosilci naj podajo svoje vloge podpisnemu deželnemu odboru do 31. oktobra t. l. in naj jim priložijo dokazila o rodu, pristojnosti, o premoženjskih razmerah dotičnih družin, o tem, da so vpisani na kakem izmed navedenih učilišč in dosedanjem napredovanju. Deželni odbor.

—g— Žensko učiteljske zaprejo? Od zanesljive strani smo zvedeli, da mislijo žensko učiteljske zapreti. Vsa ženska mesta na ljudskih šolah so že polna; sicer pa je tudi bolje, da učijo na moških šolah moške in ne ženske. Ženske naj bi učile samo na dekliških šolah, tako pravijo. Prihodnje šolsko leto zaprejo prvi tečaj, potem pa zaporedoma vse druge. Repetentije prvega tečaja bodo torej izključene.

—g— Dva nova napisa se zdaj blestita na poslopju stare gimnazije v Šolski ulici: Nad prvim vhodom: C. kr. slovenska državna gimnazija, nad drugim: I. R. ginnasio reale italiano. Oba zavoda sta po prostoru docela ločena. Slovenska gimnazija ima tudi prvo večje dvorišče. — Kar se torej tiče te šole, goriški Slovenci prednjačimo vsem drugim. V Gorici imamo docela čisto slovensko gimnazijo, kakor smo imeli že povsem slovensko moško učiteljske. — Žensko učiteljske je še neka mešanica, ki pa bo morala izginiti! — Predvsem pa mora izginiti tak nemški nestvor, kakršen je c. kr. vadinica! — Taka šola nima pravice do obstanka v Gorici!

Koroške vesti.

—k— Koroški deželni šolski svet in pravica. »Edinost« prinaša pod naslovom »Koroške posebnosti« med drugim tudi sledeče: Gospodje v koroškem deželnem šolskem svetu dobro vedo, da je državno sodišče z odlokom z dne 5. julija 1910, št. 264, in z odlokom z dne 5. aprila 1911, št. 110, in pozneje upravno sodišče z odlokom od 16. februarja 1911, št. 1667, in od 11. oktobra 1911 razsodilo in jasno odločilo, da so institucije, kakršne so utrakvistične šole, prepovedane, ker so protizakonite. — Vendar se gospodje pri de-

želnem šolskem svetu in tudi pri našem ministrstvu boje za te protizakonite institucije in jih čuvajo, gojijo in negujejo kakor največji zaklad, kakor iznajdbo, na katero treba paziti z vsemi močmi, da ne bi se morda kak drug narod polastil njenega patenta. 84 utrakvističnih šol imamo koroški Slovenci. — Vkljub naporom, da bi jih deželni šolski svet odpravil, kar bi sicer moral storiti sam od sebe, ker so, kakor že omenjeno, protizakonite, se koroškimi Slovincem dosedaj še ni posrečilo, odpraviti ta nestvor pedagoških institutov, akoravno pripoznavajo najvišje pravosodne instance v državi, kakor državno in upravno sodišče, da je pravica na strani koroških Slovencev!

—k— Referent pri koroškem deželnem šolskem svetu dr. Avgust vit. pl. Baniza je prevzel svojo službo. Prejšnji referent, dvorni svetnik Barcsay, je stopil v pokoj. Novi referent je služboval v naučnem ministrstvu in svoje dni tudi v Kočevju na Kranjskem.

—k— Tečaj za izobrazbo deklet. Društvo »Gorotan« je priredilo 17. in 18. pret. m. pri Volšperku v Podravljah tečaj za izobrazbo deklet v kuharstvu s posebnim ozirom na konserviranje posameznih prihod. Udeležek je bilo 14. Učitelj vodja Zdravko Kovač je v domači besedi predaval dopoldne in nato v kuhinji demonstriral posameznosti. Slovenska dekleta so z velikim zanimanjem prisostvovala pouku in se veselo vrtela okoli štedilnika. Vesela dobrih uspehov so po končanem delu zapela.

—k— »Gorotan«, društvo slov. koroških visokošolcev in učiteljev, je imelo v nedeljo, dne 14. pret. m., letošnji redni občni zbor, katerega se je udeležilo precejšnje število članov iz raznih krajev dežele. Predsednik tov. Z. Janežič je pozdravil v imenu odbora zbrane društvenike, konštatal sklepčnost občnega zbora ter hitel k dnevnemu redu. Iz poročil predsednika, odbornikov in odsekov je bilo razvidno, da je društvo neumorno na delu za narod in njega probujo in prosveto, da izvršuje svoje naloge gotovo in uspešno, premostujoč razne zapreke in neprilike, približajoč se korak za korakom začrtanim smotrom. Na vseh poljih narodne probuje je zastavilo društvo svoje moči, da reši, oziroma brani vse, kar si hoče osvojiti zakleti sovrag, ki namenoma in sistematično okužuje in raznaroduje slov. živeli na Koroškem s sredstvi in po načelih, ki bijejo vsej pravici, vsem zakonom narodne enakopravnosti v obraz. V očigled našim neznošnim koroškim razmeram ne preostaja nič drugega, nego da slovenska Koroška na vsa prizadevanja nemških in nemškutarskih činiteljev odgovor, polni moči in odločnosti. Treba je braniti z vsem primernimi sredstvi, z vso močjo, z vso previdnostjo, s pošteno vestjo in vročo ljubeznijo pravice slov. naroda, edinost in nedotakljivost naše domovine, enakopravnost slovenskega jezika na Koroškem; treba je uporabiti vsako primerno sredstvo, da se prepreči v nebovpijoče nasilno nemško nadvladje nad slovensko manjšino, skrbeti za kulturno in gospodarsko povzdigo naroda, bojevati se tako dolgo, dokler ne bo ta boj venčan s popolno zmago! Počasi, previdno, a gotovo korak za korakom naprej! Mnogo podrobnega posla, obilo narodnega dela še čaka novi odbor, katerega do sedaj zaradi nepovoljnih gmotnih razmer društva ni bilo možno dovršiti. Naroča se torej novoizvoljenemu odboru, naj se zapetno obrne na vso širno slovensko javnost, naj naše res podpiranja vredno obrambno društvo podpira po zasluženju, bodi z denarnimi prispevki, bodi s knjigami, ali kakimi drugimi primernimi darili. Izkušnje učijo, da je treba tudi za narodno bojevanje ogromnih žrtev — po besedah znanega vojskovodje — denarja, denarja in zopet denarja! Ko bo društvo gmotno zadosti podprto, bo šele moglo dovršiti razne dosedaj samo na papirju izvedene načrte, stopiti zadostno v bran proti ponižanju in oškodovanju koroških Slovencev, zediniti ves koroški živeli v svojem taboru! To bo glavna dobrotja za naše ljudstvo, ki se gotovo z obema rokama oprime društva. S tem bo ugled »Gorotana« raste in se po izvršnem vodstvu postavi na trdna tla ter tako postane v pravi blagor našemu zatiranemu koroškemu narodu. Rodoljubi, ne pozabite in ne prezirajte nas! Tudi onstran Karavank živijo Slovenci, zatirani, obupani trpini pred nenasišnim žrelom nemškega moloha, ki vas prosijo nujne pomoči in rešitve!

Tržaške vesti.

—t— Draginjsko doklado je te dni izplačal mestni magistrat svojemu učiteljsstvu. Pri tem so bili merodajni tišči pogoji, kakor pri odmerjenju lanske draginjske doklade.

—t— Tržaški občinski svet. V zadnji seji so bili po dolgi debati sprejeti predlogi občinskega odbora glede nakupa diecesanskega konvikta, in sicer za umetno-historični muzej. Cena znaša 520.000 K.

Splošni vestnik.

Slovenske naselbine v Ameriki. Slovenske naselbine v Ameriki vedno naraščajo in se množijo. V nekaterih mestih je število slovenskih družin tako veliko, da imajo po več sto za šolo godnih otrok. V Clevelandu so otvorili dne 31. avgusta veliko, lepo, novo šolsko palačo. Pouk se je pričel dne 8. septembra. Poučuje vsega skupaj 11 učiteljic v 11 šolskih sobah. Otrok je nad 800. — Tudi v Jolietu so že napravili načrte za novo slovensko šolsko stavbo, ki je jako potrebna. Letos so namreč vpisali šolskih otrok: 288 dečkov in 263 deklic; skupaj 551 otrok. — Posebno lepo napredujejo slovenske farme v Willardu in Gormanu. Tam, kjer so bili pred nekaj leti pravi ameriški pražozdi, se razprostirajo sedaj krasne, obsežne ameriške farme. Nekateri imajo naravnost vzorne kmetije. V Willardu je slovenska naselbina precej velika, tako da ima lastnega župana, ki je Ivan Česnik.

Balkansko razstavo nameravajo v nekaj letih prirediti v Belgradu. Srbski listi v Belgradu živahno razpravljajo o tem vprašanju in prihajajo do zaključka, da bi bila taka razstava v Belgradu jako umestna. Razstave bi se udeležili tudi Grki in Romuni.

Razgled po šolskem svetu.

— Dr. P. Munch o ljudskih visokih šolah na Danskem. V lanskim »Dokumentih napredka« poroča dr. P. Munch, bivši notranji minister na Danskem, o ljudskih visokih šolah nastopno: Na Danskem imajo poleg nadaljevalnih šol tudi privatne takozvane visoke šole (Folkehøyskoler), v katerih žive učenci po 5–6 mesecev v letu kakor v pensionu, tako da lahko posvečajo ves svoj prosti čas študiju. Ponašajo obiskuje te šole mladina v letih od 18.—25. Večino tvorijo kmetijski otroci, po zimi mladi fantje, poleti mlade deklice. — Prve take visoke šole so bile uvedene leta 1844., v letu 1911. jih je bilo 80, število učencev je naraslo do 6700 v istem letu. Od teh odpade na mlade fante 3600, 3100 pa na mlade deklice. To je, da obiskuje te šole skoro četrtina vse danske mladine. Oče tega šolskega gibanja je bil veliki pisatelj in pridigar N. F. S. Grundtvig (1783.—1872.) Po njegovem mnenju je najugodnejša doba za učenje in pouk okoli 20. leta. Otroku je lahko, da se nauči vseh stvari, ki so praktične vrednosti, kakor je čitanje, pisanje in računanje. Toda pouk, ki pretvarja dušo učenčeve, je, ki ga pozneje v letih dobiš med 18. in 20. Šola, ki zasleduje le pripravo učenčeve vrednosti, bistveno je, da vplivamo na osebnost mladih ljudi, da jim okrepimo religiozno čuvstvo in njih domovinsko ljubezen. Ni, da bi zahtevali množice dejstev na pamet, glavno sredstvo pouka je in ostane »živa beseda«. Učitelj zbujaj potom predavanj o velikih vprašanjih življenja duha učencev in izkušaj oblikovalno vplivati na dušo mladih ljudi. — Taka šola je bila ustanovljena leta 1844. na Šlezviškem, kjer se je ravno začel nacionalni boj med Danci in Nemci, toda važnost je dobilo gibanje šole po velikih dogodkih leta 1848. Šlezviška vojna v letu 1848.—1850. je provzročila živahen razmah nacionalnega čuvstva in uvedba splošno in enake volilne pravice je zbudila splošno, prav močno intelektualno gibanje. Po 2. šlezviškem boju leta 1864. je iznova napredovalo gibanje. Povsod so ustanovljali nove ljudske visoke šole, pred vsem privatniki, pastori in tudi autodidakti. Tudi so ustanovljali kmetje zadruga da so si preskrbeli potrebni denar. To je bila doba, ko je zavladal med danskimi kmeti liberalizem in so zavzele visoke šole docela politični značaj. Mnogi vodje so bili tudi pridni politiki in poleg domovinske ljubezni so učili tudi liberalizem. — Na Danskem obiskujejo skoro vsi kmetijski otroci javne ljudske šole, ki jih vodijo občinski svetovalci pod državnim nadziranjem. Ko zapuščajo te šole v starosti 14. let, znajo pisati, čitati in računati in posedujejo nekaj znanja tudi iz domovinske zgodovine. V naslednjih letih je večina vposlena ob kmetiškem delu, toda v starosti med 18. — 20. letom veliko obiskuje 5–6 mesecev ljudske visoke šole. — Program teh šol je bil izprva jako omejen. Toda sedaj poučujejo tudi v kmetiškimi skoro vse, kakor v višjih šolah. — V eni teh šol, imenovani Grundtvig, je bil učni red skozi leta: Ob 8. zjutraj začnejo z narodno pesmijo ali psalmom, nato pre-

dava direktor bodisi o kakšnem predmetu nacionalne zgodovine, o veliki historični osebnosti, o franc. revoluciji ali o temi iz bibl. zgodovine. Od 9.—10. ure čitajo norveške in dan. pisatelje; temu pride polurna okrepčevalna pavza; pol 11.—11. vaje v štiliziranju; 11.—12. domovinska zgodovina; 12.—2. je pavza; 2.—3. svetovna zgodovina; 3.—4. pouk v danskem jeziku in gramatiki; 4.—5. okrepčevalna pavza; 5.—6. zemljepisje in fizika; 6.—7. matematika; 7.—8. pavza; 8.—9. ure danski pouk in danska lektira. — Obilen je pouk ročnih del. Razentega pridno slikajo. Nadalje so kurzi za domovinoznanje in splošno v vseh šolah pridno telovadijo. Nereditko prihajajo učenci naslednje leto zopet, da bi se poglobili. To je posebno v veliki ljudski visoki šoli v Askovu, vodja je že zavzemal mesto naučnega ministra. Veliko učencev, ki so že bili 5.—6. mesecev v kaki drugi šoli, dohajajo v Askov, da bi nadaljevali svoje študije. To je velik zavod s 300 učenci in mnogimi učitelji, in prirodno je tu pouk globokejši kakor v drugih šolah. Tudi v teh šolah je glavno vzgojno sredstvo predavanje. Vsekakor pa igrajo učne knjige veliko večjo vlogo kakor prej. Med učenci se sedaj nahaja tudi precej meščanov, toda so še vedno v veliki manjšini. Ostale šole so v glavnem kmetiške. Kmetje, ki so obiskovali te šole, so postali najvplivnejši možje v občin. Oni so organizatorji velikih produktivnih in konzumnih združenj, ki so tako izredno okrepile gospodarsko moč danskega kmetijstva in ki jako vplivajo na njega politički položaj. Ta organizacija je pripomogla l. 1901. do političke zmage ministrstvu pod vodstvom kmeta. Duh narodnih visokih šol se je po tej zmagi nekoliko izpremenil. Idealizem je nekoliko opešal. Prej so bile šole v bojni opoziciji, sedaj spadajo v vladajočo stranko. Prej se je večina šol bojevala z gmotnimi težočami, sedaj so deloma jako imovite. Medtem ko je prej državna podpora znašala malenkost 40.000 mark, dosega sedanja subvencija 500.000. Toda brez drugega so si ohranile kmetiške visoke šole veliko življenjsko silo, in večina šol so še vedno semenišča vseh misli, ki služijo povzdigi danskega kmetiškega stanu.

— V prosep hrvaško-madžarskega prijateljstva je madžarski bogataš Bayer Krucsay daroval 20.000 K, od teh 10.000 kron zagrebškemu reševalnemu društvu, 10.000 K pa — Julijanskim (pomadjarjevalnim) šolam na Hrvaškem.

— Ženske na peštanski univerzi. Za pripustitev ženskih slušateljic na pravno fakulteto v Budimpešti se je zavzel profesor pl. Schwarz; fakulteta je predlogu pritrdila in ga v končno rešitev predložila ministrstvu.

— Obisk ljudskih šol v Zagrebu. Na vseh zagrebških ljudskih šolah se je letos vpisalo 4193 otrok, za 160 več nego lani.

— Obsojen pripravnik. Učiteljski pripravnik, Rusin Dziejalo, ki je ustrelil profesorja Butkovskega, je obsojen na 14 let ječe.

— Nemci proti italijanski pravni fakulteti. Na letošnji skupščini »Südmärke« je bil sprejet tak-le predlog: »Zopetna nevarnost, da se ustanovi italijanska pravna fakulteta, ki bi pomenila za nemško ljudstvo v Avstriji oškodovanje kulturno, gospodarsko in narodno, sili »Südmärke«, da pozove vse nemške može in žene vsakega poklica in stanu, upreti se po svojih močih tej ustanovitvi.« — Tako stališče zavzemajo Nemci proti italijanski pravni fakulteti. Če so jim jo podrli v Inomostu, potem se umevno v Inomostu, kjer se je vršila skupščina, postavljajo zopet proti italijanski pravni fakulteti. Postavili pa so

se Nemci proti temu »svetemu postulat« Italijanov prav v istem času, ko je hvalil brezglavi goriški »Corriere« na vse pretege Nemce, kako da so kulturni, »genie civile« itd. Ravno prav je prišel mrzel curek iz Inomosta, ali da bi osvežil pamet onim voditeljem italijanske liberalne klike, ki vodijo italijanstvo Gorice v pogubo, na to ni misliti. In seveda mi nimamo nič proti temu. Ali zdramil bi se lahko mlajši in naredili konec Gorici škodujoči italijansko-nemški ljubezni!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 3195. Kranjsko.

Na dvorazredni utrakvistični ljudski šoli v Travi se razpisuje drugo učno mesto z zakonitim prejemki v stalno nameščenje.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 28. oktobra 1913.

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 28. septembra 1913.

Zahvala.

Povodom pretresljive izgube našega iskreno ljubljenega sina ozir. brata, svaka in strica, gospoda

Milana Vršiča,

strokovnega učitelja na mešč. šoli v Krškem nam je došlo mnogo ganljivih dokazov sočutja. Za to, kakor za častno spremstvo na zadnji poti izrekamo vsem iskreno zahvalo.

Zahvaljujemo se osobito slav. ljutomerskemu učiteljskemu društvu in učiteljem-tovarišem iz sosednih okrajev, gg. pevcem, govorniku g. nadučitelju Čvetku ter zastopnikom mariborskega učiteljskega zbora.

Posebej se zahvaljujemo preč. gg. duhovnikom, blag. g. okr. glavarju in drugim odličnim udeležencem, sploh vsem plemenitim spremljevalcem in zlasti vsem darovalcem prelepih vencev.

V Ljutomeru, 30. sept. 1913.

Obitelj Vršičeva in Čehova.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Najzvrstnejše in najboljše tamburice izdeluje in razpošilja

Prva sisečka ročna izdelovalnica tamburic

J. Stjepušin Sisek.

Odlikovana na pariški izložbi l. 1900 in na milenijski izložbi 1896. Razun tamburic in skladeb za razna godala ima kakor gosli, citre, kitare, mandoline, harmonike, okarine i. t. d., za katere se pošilja poseben cenik s slikami. Ilustrovan cenik tamburic pošljem vsakomur zastonj. V isti tovarni izhaja strokovni tamburaški mesečnik pod imenom „Tamburica“, ki prinaša razun pouka tudi krasne tamburaške partiture ter stane letno samo 8 K.

—————

Veletrgovina z železnino MERKUR

PETER MAJDIČ v Celju, Graška ulica 12

priporoča p. n. gospodom učiteljem, šolskim vodstvom in šolskim svetom svojo bogato zalogo raznovrstnega železninarskega blaga, kakor: peči za šole, železne hišne oprave in kuhinjske posode, vrtnih ograj, čebelarskega orodja in sploh vseh v železninarsko stroko spadajočih sredstev najboljše kakovosti, po najnižjih cenah. Postrežba točna.

FAFF šivalni stroj

je najboljši šivalni stroj sedanjosti.
10letna garancija. Pouk v vezenju brezplačen.

Ceniki zastonj in poštnine prosto.

Ign. Vok špecialna trgovina šivalnih strojev in koles
Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Na vse prijatelje

dobre kave!

Ste pokusili kavo z kavinim pridatkom :Franck:? Dobite na mizo čvrstejši ter barvovitejši zvretok. — :Franck: iz zagrebške tovarne je le pravi z kavinim mlinčkom.

emp 160/25.643

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, t. z. z. o. j. v Ljubljani.

Čekovni račun št. 66312.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 5%. Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsakih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesecnih rokov	in sicer	rokov	
		11 a	12. 4 K 73 h
A	12	11	12. 4 K 73 h
B	18	17	18. 3 „ 66 „
C	24	23	24. 4 „ — „
D	38	37	38. — „ 66 „
E	46	45	46. 1 „ 81 „
F	60	59	60. — „ 70 „
G	70	69	70. 1 „ 42 „
H	85	84	85. 1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadržni lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvzemši praznikov vsak četrtek od 1/22. do 1/23. ure popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer.

P. n. učiteljstvu in slavnemu občinstvu se priporoča

Kavarna „EVROPA“ v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski ter velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pljasec je vedno kar najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc, kavarnar.

„Učiteljska tiskarna“

v Ljubljani

t. z. z. o. z.

se priporoča v izvršitev vseh tiskarskih del, kakor časopisov, knjig, raznih tiskovin za urade, hranilnice, in posojilnice, jedilnih listov, cenikov, vizitk, okrožnic, mrtvaških listov i. t. d. i. t. d.

V zalogi ima šolske, županske in različne druge tiskovine, učna izpričevala za obrtne vajence, delavni red, diplome i. t. d. i. t. d.

Najokusnejša izvršba in najnižje cene.

:: Litografija ::

:: Stereotipija ::

Telefon št. 118.

Cek. račun št. 76.307.

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč“?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštnine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnništvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

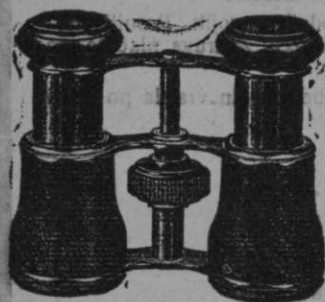
Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik

IVAN SCHMEIDEK, učitelj v Krtini, p. Dob.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnimi obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd.

Strogo solidna trdka!! Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago. Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne! Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.

Ferdinand Palovec

konces. zobotehnik

naznanja slavnemu občinstvu, da je otvoril v Ljubljani, Dalmatinska ulica števil. 5 (poleg Kmetijske posojilnice)

zobotehniški atelje

in se priporoča v obilen poset. Izdeluje umetna zobovja, zlate krone, zobe na kavčukove plošče in izvršuje tudi vsa v to stroko spadajoča popravila.

Edino domače podjetje!

Poskusite zboljšano „TOLSTOVRŠKO“,

ki je najcenejša in zdaj, odkar je vreclec spopolnjen, najboljša kislja zdravilna in namizna voda.

Vse vrste steklenic se sprejmejo po najnižji ceni v polnitev. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško.

GRIČAR & MEJAČ

Ljubljana, Prešernova ulica št. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke. Konfekcija za dame.

Točna postrežba. ; : Solidne cene.

Naročajte in širite „Učiteljskega Tovariša“!

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskišniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Ōrnivec: *Navodilo k I. zvezku „Racunice za obče ljudske šole“*. Cena 1 K.
2. *Spominski list* za učenca in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. *Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop*. Cena 60 vin.
4. *Trunk-Dinnik: Staršem šolske mladine*. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani

ima v zalogi naslednje knjige:

1. A. Rapé: *Mladini*. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več.
2. J. Slapšak: *Spisi Mišjčkovega Julčka*. I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII. zvezek. Cena vsakemu teh osmih zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50 s pošto 16 h več.
3. Engelbert Gangl: *Zbrani spisi za mladino*. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več.
4. Josip Ribičič: *Vsem dobrim*. Cena lično vezani knjigi K 1.50, s pošto 16 h več.
5. Janko Žirovnik: *Narodne pesmi za šolsko mladino*. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov brez poštnine je 20 h.
6. Emil Adamič: *Slava cesarju Francu Jožefu I.!* Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 2.—.
7. *Besedilo k E. Adamičevi spevoigri*. Cena 5 h.
8. Dr. E. Bretl: *Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe?* Cena 20 h.

Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta.

Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva!

Vse te knjige se naročajo in kupujejo v „Učiteljski tiskarni“ in v vsaki knjigotržnici.